

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA

**Vybrané úkoly jednotek požární ochrany při zabezpečení ochrany
obyvatelstva**

Bakalářská práce

Autor: Martin Nosek

Vedoucí práce: mjr. Mgr. Štěpán Kavan

7. května 2010

Abstract:

“Selected tasks of fire fighting units in protection of the population“

The objective of this bachelor thesis was to analyze tasks and activities of fire fighting units with a focus on activities in civil defense and protection of the population. The thesis also assessed preparedness and equipment of the fire fighting units. Using a questionnaire survey the thesis investigated the level of knowledge of commanders of voluntary fire brigades in municipalities in the field of civil defense and protection of the population. Recent experience from management of extraordinary events, particularly windstorms and floods, has shown the need to have well-prepared and organized teams available so that they can fulfill specific tasks in civil defense and protection of the population. The organized, but not completely prepared, teams include the voluntary fire brigades in the municipalities.

In the introduction to the theoretical part of the bachelor thesis the author provides a historical overview of protection of the population in this country's conditions, as well as identification of potential risks and extraordinary events which might occur. The thesis also lists types of fire fighting units and their categorization for blanket coverage. The thesis analyzes basic tasks of fire fighting units in the field of civil defense and protection of the population in agreement with Section (§) 30 of the Decree No.247/2001 Coll. For some of those tasks the thesis lists the equipment of professional units in the district of České Budějovice for their performance. At the end of the theoretical part the author analyzes the situation of voluntary fire brigades in the municipalities.

The practical part investigated the level of knowledge of commanders of voluntary fire brigades in the municipalities by means of a questionnaire survey. In the discussion the author analyzed the individual questions from the questionnaire. The bachelor thesis concludes that it is necessary to further deepen the knowledge of members of voluntary fire brigades in the municipalities in the field of protection of the population, by means of periodic trainings. The conclusions of this thesis will be used by the Fire Rescue Brigade of the South Bohemian region in the training of commanders of voluntary fire brigades in the municipalities.

Prohlášení:

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích 7. května 2010

podpis studenta

Poděkování:

Touto cestou chci poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce mjr. Mgr. Štěpánu Kavanovi za věnovaný čas, podporu, trpělivost a pomoc při psaní této práce.

OBSAH

ÚVOD.....	7
1 SOUČASNÝ STAV	9
1.1 Historický vývoj ochrany obyvatelstva v našich podmínkách	9
1.2 Mimořádná událost a riziko	12
1.2.1 Ozbrojené konflikty	13
1.2.2 Rizika a hrozby v nevojenské oblasti	13
1.3 Jednotky požární ochrany	15
1.3.1 Kategorie jednotek požární ochrany pro zajištění plošného pokrytí	16
1.4 Základní úkoly všech jednotek požární ochrany na úseku civilní ochrany a ochrany obyvatelstva	18
1.4.1 Zdolávání požárů	19
1.4.2 Záchranné a likvidační práce	20
1.4.2.1 Záchrana osob a zvířat	20
1.4.2.2 Poskytování pomoci při záchranných a likvidačních prací	21
1.4.2.3 Záchranné a likvidační práce při živelných pohromách a jiných mimořádných událostech	22
1.4.3 Evakuace obyvatel	23
1.4.3.1 Rozdělení evakuace	23
1.4.3.2 Plán a plánování evakuace obyvatelstva.....	25
1.4.3.3 Orgány pro řízení evakuace	27
1.4.4 Varování obyvatelstva	28
1.4.4.1 Varování.....	28
1.4.4.2 Varovné signály používané v JSVV	30
1.4.4.3 Vyrozumění	32
1.4.5 Dekontaminace postižených obyvatel a majetku.....	33
1.4.5.1 Kontaminace chemickými kontaminanty	33
1.4.5.2 Dekontaminace od nebezpečných chemických látek.....	35
1.4.5.3 Způsoby dekontaminace	36
1.4.5.4 Dekontaminace osob.....	37
1.4.6 Označování oblastí s výskytem nebezpečných látek	39

1.4.6.1	Rozdělení místa zásahu a vytýčení kontrolovaných zón	40
1.4.6.2	Nebezpečná zóna	40
1.4.6.3	Vnější zóna a zóna ohrožení	42
1.4.7	Humanitární pomoc obyvatelstvu a jeho nouzové přežití	44
1.4.7.1	Humanitární pomoc obyvatelstvu	44
1.4.7.2	Nouzové přežití	46
1.5	Jednotky sborů dobrovolných hasičů obcí	49
1.5.1	Zřízení jednotky	50
1.5.2	Úkoly jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí	51
1.5.3	Zajištění odborné způsobilosti členů jednotky	51
2	CÍL PRÁCE A HYPOTÉZA	53
2.1	Cíl práce	53
2.2	Hypotéza	53
3	METODIKA	54
3.1	Použité metody	54
3.2	Charakteristika výzkumného souboru	54
4	VÝSLEDKY	55
5	DISKUZE	67
6	ZÁVĚR	73
7	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	74
8	KLÍČOVÁ SLOVA	77
9	PŘÍLOHY	78

ÚVOD

Lidská společnost je dnes zranitelnější, protože výrazně vzrostl počet obyvatel naší planety a byla vytvořena technická díla, která zvyšují zranitelnost konkrétních míst. V důsledku rostoucí zranitelnosti lidské společnosti jsou dopady planetárních jevů na lidstvo stále větší. Aby se lidstvo mohlo účinně bránit dopadům přírodních pohrom, musí pracovat na jejich poznání, na jejich predikci a na realizaci všech prostředků, kterými lze jejich dopady zmírnit. Také s celkovým rozvojem hospodářství v průmyslových zemích, s rozšířením chemického průmyslu vzniká nebezpečí úniku nebezpečných látek. Lidská společnost se v závislosti na stupni svého vývoje snažila a stále snaží následkům těchto mimořádných událostí zabránit. Proto buduje různé obranné a ochranné mechanismy.

Rozsah opatření prováděných po vzniku mimořádné události je vázán na rozsah vzniklých následků. Zpravidla stačí k likvidaci vzniklé mimořádné události běžná činnost jednotlivých záchranných, bezpečnostních a havarijních služeb. V případě, že je potřebné záchranné a likvidační práce při mimořádných událostech provádět dvěma anebo více složkami současně, využívá se k tomu v České republice integrovaný záchranný systém, což označuje koordinovaný postup těchto složek při společném zásahu.

Aby společnost mohla úspěšně vzdorovat těmto nepříznivým událostem, musí mít vytvořeny odpovídající právní normy, vytvořený účinný záchranný systém, disponovat moderní a účinnou technikou, vyvíjet účinnou přípravu obyvatelstva k sebeochraně a vzájemné pomoci při těchto událostech a v neposlední řadě mít odborně proškolené záchranáře a řídicí pracovníky.

Z toho pramení důvod, který mě vedl k volbě této bakalářské práce na téma „Vybrané úkoly jednotek požární ochrany při zabezpečení ochrany obyvatelstva“. V teoretické části práce se zabývám historickým vývojem ochrany obyvatelstva v ČR po současnost, riziky a hrozbami ve vojenské i v nevojenské oblasti. V bakalářské práci uvedu druhy jednotek požární ochrany a jejich kategorizaci pro plošné pokrytí. Dále zde uvedu úkoly a činnosti jednotek požární ochrany zaměřené na civilní ochranu a ochranu obyvatelstva a zabezpečení plnění těchto úkolů. V mé práci bych se také rád zmínil o

jednotkách sboru dobrovolných hasičů (dále SDH) obcí, jelikož jsou nedílnou součástí zajištění plošného pokrytí.

Praktická část je zaměřena na zjištění úrovně vědomostí velitelů jednotek sboru dobrovolných hasičů obcí okresu České Budějovice v oblasti ochrany obyvatelstva, vybavenost a možnosti jejich sborů při likvidaci mimořádné události. Ke zpracování praktické části je využita forma dotazníku. Cílem bakalářské práce je rozebrat úkoly a činnost jednotek požární ochrany se zaměřením na činnost jednotek na úseku civilní ochrany a ochrany obyvatelstva, posoudit jejich připravenost a vybavenost. Následně zjistit úroveň vědomostí velitelů jednotek sboru dobrovolných hasičů obcí v oblasti ochrany obyvatelstva.

Zpracovaný materiál bude použit Hasičským záchranným sborem Jihočeského kraje ÚO České Budějovice při přípravě a školení členů jednotek sboru dobrovolných hasičů obce v oblasti ochrany obyvatelstva.

1 SOUČASNÝ STAV

1.1 Historický vývoj ochrany obyvatelstva v našich podmínkách

Ochranu obyvatelstva lze chápat jako komplex připravovaných a při krizových situacích a mimořádných událostech prakticky realizovatelných opatření. Ze zákona je prováděna a zabezpečována tak, aby byly v naší společnosti v co největší míře chráněny zdraví a lidské životy, zvířata, životní prostředí a majetek.

Relativně dlouhé období organizované ochrany obyvatelstva v našich zemích je možné rozdělit do několika časových úseků (2).

Od svého vzniku v roce 1935 do roku 1938 představovala Civilní protiletectká ochrana (dále CPO) historickou etapu existence ochrany obyvatelstva v demokratických podmínkách. Ustanovení organizace CPO, které se datuje přijetím Zákona č. 82 ze dne 11. dubna 1935 o ochraně a obraně proti leteckým náletům, položilo základ organizování ochrany obyvatelstva v našich zemích. Ústředním řízením civilní protiletectké ochrany bylo pověřeno ministerstvo vnitra. Tato etapa skončila zánikem Československé republiky a vznikem Protektorátu Čechy a Morava a Slovenské republiky.

V roce 1940 v období okupace přešlo postupně na území Protektorátu veškeré řízení CPO na protektorátní policii, která zabezpečovala součinnost ostatních složek a to především Červeného kříže a požárních jednotek. Od července roku 1941 byly složky protektorátní CPO podřízeny říšským složkám pořádkové policie a začleněny do Luftschutzu. Z pohledu německého práva byla protiletectká ochrana součástí zemské obrany a jejím hlavním úkolem bylo chránit stát před následky leteckých útoků. Od zavedení německého práva o protiletectké ochraně v Protektorátu byla také v Čechách a na Moravě provedena protiletectká opatření podle německého vzoru (5).

V poválečném období 1945 – 1951 osvobozená Československá republika měla vyhlídky na dlouhotrvající mír v rámci demokratického zřízení, a i když částečně omezených tak pořád tržních ekonomických podmínek. V důsledku výsledků druhé světové války se změnilo strategické postavení Československa a zásadně se lišilo od postavení v roce 1938 v jeho prospěch. Mezinárodní postavení Československa se vzhledem k poválečnému uspořádání Evropy a spojeneckým smlouvám se sousedními státy upevnilo. Z tohoto důvodu nebyla vládou, státní správou ani obyvatelstvem

věnována větší pozornost možnosti vzniku ozbrojeného konfliktu. Proto byla charakteristická likvidace civilní protiletectké ochrany spočívající v odstraňování ochranných staveb, zařízení a zbytků původní organizační struktury do roku 1948 a její znovu vybudování po tomto datu. V tomto období došlo k minimalizaci opatření k ochraně obyvatelstva před vzdušným útokem (8).

Rozmezí let 1951 – 1957 se vyznačovalo vznikem civilní obrany a její výstavbou v duchu centralistického pojetí státu pod přímým vlivem Sovětského svazu se zaměřením na ochranu proti konvenčním zbraním v případě ozbrojeného konfliktu. Vládním usnesením o civilní obraně ze dne 13. července 1951, jehož přílohou bylo nařízení o základních úkolech a povinnostech v civilní obraně na území Československé republiky, byly vymezeny základní prvky organizace civilní obrany. Vzniklá civilní obrana spadala pod ministerstvo vnitra (5).

V letech 1958 – 1975 plnila civilní obrana úkoly a opatření, spojené především s ochranou obyvatelstva a národního hospodářství proti použití zbraní hromadného ničení v případě ozbrojeného střetu. Přejít na obranná opatření proti zbraním hromadného ničení v padesátých letech si vyžádalo přijetí Usnesení vlády Republiky československé č. 49 o civilní obraně Republiky československé s přílohou směrnice o civilní obraně Republiky československé z 15. ledna 1958, které tím nahradilo vládní usnesení z roku 1951 a její přílohu. Zákon č. 40 ze dne 18. dubna 1961 o obraně Československé socialistické republiky obsahuje příslušná ustanovení, týkající se civilní obrany. Padesátá a šedesátá léta byla charakterizována především výstavbou úkrytů pro obyvatelstvo v kategorizovaných prostorech a snahou o plošné zabezpečení ochrany obyvatelstva prostředky individuální ochrany. Do řízení civilní obrany se promítly změny ve státoprávním uspořádání země v roce 1968. Ústavní zákon č. 143/1968 Sb. o československé federaci ovlivnil i dění v civilní obraně.

Relativně dlouhá časová etapa let 1975 – 1989 byla charakterizována přechodem civilní obrany z resortu federálního ministerstva k resortu federálního ministerstva obrany, novou koncepcí ochrany obyvatelstva a snahou právně legalizovat činnost civilní obrany při průmyslových haváriích a živelných pohromách v období míru (8). Pro tuto činnost bohužel chyběl zásadní legitimní dokument, na základě kterého by byla civilní obrana prováděna. Dnem 1. ledna 1976 byla civilní obrana převedena

z působnosti federálního ministra vnitra do působnosti federálního ministra národní obrany. V osmdesátých letech se na objektech organizovaly jednotky civilní obrany a byly ustanovovány mobilní nevojenské jednotky se zvýšenou pohotovostí – teritoriální záchranné útvary civilní obrany. Tyto jednotky byly schopné provést záchranné a prvořadě likvidační práce při napadení nebo při velkých provozních haváriích a živelných pohromách (5).

Poslední dvě časové etapy 1990 – 1992 a od roku 1993 po současnost se týkají činnosti civilní obrany v podmínkách demokratické ČSFR a samostatné České republiky a odrážejí množství systémových, organizačních legislativních změn. Například o změně názvu – od roku 1993 se mluví o civilní ochraně a po přijetí nové legislativy v roce 2000 o ochraně obyvatelstva (2).

V roce 1990 byla zahájena transformace civilní obrany s cílem vytvořit moderní systém ochrany obyvatelstva, odpovídající příslušným systémům ve vyspělých státech. K tomu vláda České republiky dne 17. března 1993 přijala Usnesení č. 126, jehož obsahem byla Opatření civilní ochrany České republiky. Tato opatření jsou odpovídající původní činnosti civilní obrany (5).

Katastrofální následky povodně v létě roku 1997 a stále zřetelnější obrysy vstupu České republiky do NATO urychlily přijetí Usnesení vlády ČR ze dne 12. listopadu 1997 č. 710 ke koncepci zabezpečení úkolů civilní ochrany definovaných Dodatkovým protokolem I a II k Ženevským úmluvám o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů a konfliktů nemajících mezinárodní charakter ze dne 12. srpna 1949. Tímto usnesením vláda ČR vzala na vědomí koncepci civilní ochrany a uložila ministrům obrany, vnitra a financí zpracovat a předložit vládě návrh harmonogramu pro zabezpečení převodu výkonu státní správy ve věcech civilní ochrany z působnosti Ministerstva obrany do působnosti Ministerstva vnitra. Podle této koncepce je civilní ochrana součástí civilního nouzového plánování, které je chápáno jako souhrn opatření, činností a vazeb směřujících k ochraně obyvatelstva, majetku a dalších hodnot při krizových situacích, k zachování nejdůležitějších součástí infrastruktury společnosti a k podpoře vojenské obrany státu. Civilní ochrana je pak považována za tu součást civilního plánování, která směřuje k záchraně obyvatelstva a majetku v případech, kdy rozsah mimořádné situace přesahuje rámec obvyklého řešení (8).

V polovině roku 2000 bylo přijato několik zákonů s platností od 1. ledna 2001, z nichž především zákon č. 238 ze dne 28. června 2000 o Hasičském záchranném sboru (dále HZS) České republiky, zákon č. 239 z téhož dne o integrovaném záchranném systému a zákon č. 240 z téhož dne o krizovém řízení vymezily legislativně novým způsobem civilní ochranu.

Integrovaný záchranný systém (dále IZS) tvoří základní pilíř při koordinaci úkolů a postupů jeho složek při přípravě na mimořádnou událost, při záchranných a likvidačních pracích a při ochraně obyvatelstva. Hlavní úlohu v nich sehrávají HZS České republiky.

Zákon č. 239 ze dne 28. června 2000 o integrovaném záchranném systému zavádí do našeho právního řádu pojem ochrana obyvatelstva.

Svým usnesením č. 39 z 5. ledna 2000 vzala vláda ČR na vědomí informaci o postupu transformace a vyslovila souhlas se změnou termínu převodu výkonu státní správy ve věcech civilní ochrany ke dni účinnosti zákona o krizovém řízení a integrovaném záchranném systému, tj. k 1. lednu 2001. Tímto dnem bylo v resortu Ministerstva vnitra vytvořeno generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, které řídí hasičské záchranné sbory a zřizuje vzdělávací, technická a účelová zařízení. Do jeho struktur a do hasičských záchranných sborů krajů se integrovaly pevné struktury Hlavního úřadu Civilní ochrany ČR a jeho podřízených součástí (8).

1.2 Mimořádná událost a riziko

Pod pojmem mimořádná událost si představíme škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací (17). Legislativa nezavádí kategorie mimořádné události, pouze zákon č. 240/2000 Sb. o krizovém řízení definuje pojem krizová situace, který navazuje na pojem mimořádná událost. Krizová situace je mimořádná událost, při níž je vyhlášen stav nebezpečí nebo nouzový stav nebo stav ohrožení státu (6).

Riziko je míra výskytu nepřijatelných dopadů vyvolaných největší očekávanou pohromou v daném místě, tj. pohromou o velikosti rovné zvolené hodnotě ohrožení. Je to pravděpodobnost, že vznikne nebo může vzniknout událost nebo soubor událostí,

které zcela mění žádoucí stav či vývoj chráněných zájmů státu z hlediska jejich celistvosti a funkce. Riziko závisí jak na velikosti dané pohromy, tak na vlastnostech území.

Mimořádné události a rizika můžeme rozdělit na dvě skupiny a to na válečné hrozby a hrozby v nevojenské oblasti.

1.2.1 Ozbrojené konflikty

Ozbrojené konflikty mohou být vnitrostátního charakteru (občanská, etnická) válka, válečným střetnutím mezi dvěma suverénními státy nebo se může jednat o koaliční válku mezi dvěma vojenskými uskupeními suverénních států. Z hlediska humanitárního práva se oblast činností při ozbrojených konfliktech nazývá civilní ochranou ve smyslu Dodatkových protokolů I a II k Ženevským úmluvám z roku 1949 o ochraně obětí ozbrojených konfliktů.

1.2.2 Rizika a hrozby v nevojenské oblasti

Každodenní událost

Pod pojmem každodenní události si představíme dopravní nehody, havárie v železniční dopravě, pády letadel, zřícení staveb, výbuchy a havárie inženýrských sítí, záchranu osob v nejrůznějších situacích apod. Jedná se především o situace s malým počtem zdravotnických a nenávratných ztrát, s malými hmotnými škodami a s minimálním dopadem na infrastrukturu společnosti a životní prostředí. Oblast činností a úkonů při každodenních událostech lze obecně nazvat zábranou škod (2).

Katastrofy a nouzové situace

Katastrofy a nouzové situace zahrnují především přírodní a technogenní (chemické a jaderné) katastrofy s velkým počtem zdravotnických a nenávratných ztrát, s masivním narušením infrastruktury společnosti, života obyvatel a životního prostředí s velkými hmotnými škodami. Jde především o sesuvy půdy, zemětřesení, rozsáhlé plošné požáry, rozsáhlé záplavy, sněhové laviny, havárie průmyslových výrobních a dopravních systémů s výrony plyných škodlivin a radioaktivních látek. Oblast činnosti při nouzových situacích a katastrofách se nazývá ochrana proti katastrofám (2).

Pohromy přímo narušující rovnováhu lidské společnosti

Mezi tyto pohromy můžeme zařadit:

- defekty v životním prostředí: hromadné nákazy polních kultur, hromadné nákazy zvířat;
- defekty v lidské společnosti: narušení bezpečnosti a pořádku, ekonomické stability, územní a společenské infrastruktury, komunikací, kybernetických technologií;
- defekty v lidské společnosti: epidemie, pandemie nemocí (6).

V souvislosti s ukončením studené války se začaly objevovat nové hrozby a přetrvávající některá dlouhodobá rizika.

Globálním rizikem je nerovnoměrný vývoj a rozšiřující propast mezi životní úrovní euroatlantického regionu a omezené skupiny dalších vysoce rozvinutých zemí a zemí jižní polokoule.

V řadě oblastí je častým a mimořádně nebezpečným jevem terorismus a extremismus. Reálnou hrozbu představuje možnost použití zbraní hromadného ničení k vydírání. Nejzávažnější současná hrozba pro evropskou bezpečnost je situace v jihovýchodní Evropě, na Blízkém východě a v severní Africe (2).

Hrozba použití zbraní hromadného ničení není zcela vyloučena a stále se rozšiřuje okruh subjektů, které těmito zbraněmi disponují nebo které je chtějí získat. Obzvláště nebezpečné je získání těchto zbraní jednotlivci, skupinami, či nestátními subjekty.

Permanentní hrozbu představují státy a nevládní organizace, které nerespektují mezinárodní právo a které prosazují svoje zájmy válkou, potlačováním lidských práv a násilím. Značný potenciál pro vznik regionálních krizí vytvářejí etnické a náboženské spory, ekonomické a sociální problémy a porušování lidských práv uvnitř státu (2).

Regionální konflikty a rozdíly v životní úrovni jsou příčinou politické a ekonomické migrace. Negativní reakce některých skupin obyvatelstva cílových zemí vůči migrantům je odsouvá na samý okraj společnosti a často tím pádem je zapojuje do individuální nebo organizované kriminality (2).

Nová rizika přinášejí nebývalé komunikační možnosti, které otevírají prostor pro organizovaný zločin, terorismus a obchod s narkotiky. Existují reálné hrozby podvrtné

činnosti, založené na pronikání do elektronických a informačních systémů a jejich narušování.

Samotnou kapitolou je narušování životního prostředí v důsledku antropogenní činnosti, což vede k živelným pohromám, úbytku pitné vody, klimatickým změnám a celé řadě následných a doprovodných negativních jevů (2).

Většina evropských zemí včetně České republiky akceptuje, považuje za závažná a připravuje se především na tato rizika:

- přírodní katastrofy;
- technogenní katastrofy;
- narušení životního prostředí v důsledku antropogenní činnosti;
- poruchy v zásobování;
- epidemie;
- masová migrace;
- nekontrolovatelné rozšiřování zbraní hromadného ničení;
- terorismus a extremismus;
- organizovaná kriminalita;
- obchod s drogami;
- mezistátní konflikty mimo Evropu, ale v její blízkosti.

Přehodnocování rizika vedlo v samém závěru minulého století také ke změně přístupu k ochraně obyvatelstva, který se především projevil v odklonu v jeho ochraně před účinky válečných konfliktů směrem k ochraně před uvedenými riziky v mírovém období (2).

1.3 Jednotky požární ochrany

Jednotkami požární ochrany jsou:

- jednotka hasičského záchranného sboru kraje, která je složena z příslušníků hasičského záchranného sboru určených k výkonu služby na stanicích hasičského záchranného sboru kraje;
- jednotka hasičského záchranného sboru podniku, která je složená ze zaměstnanců, právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby, kteří vykonávají činnost v této jednotce jako své zaměstnání;

- jednotka sboru dobrovolných hasičů obce, která je složena z fyzických osob, které nevykonávají činnost v této jednotce požární ochrany jako své zaměstnání;
- jednotka sboru dobrovolných hasičů podniku, která je složena ze zaměstnanců právnické nebo podnikající fyzické osoby, kteří nevykonávají činnost v této jednotce požární ochrany jako své zaměstnání (20);
- jednotka generálního ředitelství, kterou může k plnění mimořádných úkolů na úseku požární ochrany (dále PO) zřídit Ministerstvo vnitra;
- vojenská hasičská jednotka je složena z profesionálních vojáků včetně občanských zaměstnanců (4).

1.3.1 Kategorie jednotek požární ochrany pro zajištění plošného pokrytí

Pro účely plošného pokrytí se jednotky požární ochrany (dále JPO) dělí:

a) s územní působností zasahující i mimo území svého zřizovatele:

- JPO I – jednotka hasičského záchranného sboru s územní působností zpravidla do 20 minut jízdy z místa dislokace;
- JPO II – jednotka sboru dobrovolných hasičů obce s členy, kteří vykonávají službu jako svoje hlavní nebo vedlejší povolání, s územní působností zpravidla do 10 minut jízdy z dislokace;
- JPO III – jednotka sboru dobrovolných hasičů obce s členy, kteří vykonávají službu v jednotce požární ochrany dobrovolně, s územní působností zpravidla do 10 minut jízdy z místa dislokace.

b) s místní působností zasahující pouze na území svého zřizovatele:

- JPO IV – jednotka hasičského sboru podniku;
- JPO V – jednotka sboru dobrovolných hasičů obce s členy, kteří vykonávají službu v jednotce požární ochrany dobrovolně;
- JPO VI – jednotka sboru dobrovolných hasičů podniku (20).

Strategie nasazování sil a prostředků PO je dána základní tabulkou plošného pokrytí. Zmíněná tabulka je součástí zákona č. 133/1985 Sb. o požární ochraně ve znění pozdějších předpisů.

Cílem plošného pokrytí je zabezpečení zásahu v místě požáru nebo jiné mimořádné události přítomností tří JPO, v případě nejnebezpečnějšího zařazení objektu (stupeň a kategorie 1A) to znamená zásah dvou JPO do 7 minut a jedné JPO do 10 minut.

V případě málo nebezpečného stupně a kategorie (IV A) to znamená zásah jedné JPO do 20 minut a další jedné JPO do 25 minut.

Zřetel, při stanovení stupně a kategorie hrozícího nebezpečí, je brán s ohledem na počet obyvatel, dále na počet požárů vzniklých v hodnoceném území za dobu jednoho roku, charakterem území a na dojezdových časech JPO (4).

Tabulka 1: Základní tabulka plošného pokrytí
Základní tabulka plošného pokrytí

Stupeň nebezpečí území obce		Počet jednotek PO a doba jejich dojezdu na místo zásahu
I	A	2 JPO do 7 minut a další 1 JPO do 10 minut
	B	1 JPO do 7 minut a další 2 JPO do 10 minut
II	A	2 JPO do 10 minut a další 1 JPO do 15 minut
	B	1 JPO do 10 minut a další 2 JPO do 15 minut
III	A	2 JPO do 15 minut a další 1 JPO do 20 minut
	B	1 JPO do 15 minut a další 2 JPO do 20 minut
IV	A	1 JPO do 20 minut a další 1 JPO do 25 minut

Zdroj: Zákon č. 133/1985 Sb.

Tabulka 2: Kategorie jednotek PO

	Kategorie jednotek PO pro účely plošného pokrytí					
	JPO I	JPO II	JPO III	JPO IV	JPO V	JPO VI
Doba výjezdu (min)	2	5	10	2	10	10
Územní působnost (min)	20	10	10	není	není	není
Druh jednotky PO	HZSO	SDHO	SDHO	HZSP	SDHO	SDHP

Zdroj: Zákon č. 133/1985 Sb.

Legenda:

HZSO – jednotka hasičského záchranného sboru kraje

SDHO – jednotka sboru dobrovolných hasičů obce

HZSP – hasičský záchranný sbor podniku

SDHP – jednotka sboru dobrovolných hasičů podniku (7).

1.4 Základní úkoly všech jednotek požární ochrany na úseku civilní ochrany a ochrany obyvatelstva

Podle § 30 vyhlášky č.247/2001 Sb. o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany se uvádí:

„Na úseku civilní ochrany a ochrany obyvatel jednotky provádí zásah podle zásad uvedených v § 21 až 28. Při zásahu:

- **zdolávají požáry;**
- **provádí záchranné a likvidační práce;**
- **podílí se na evakuaci obyvatel;**
- **podílí se na označování oblasti s výskytem nebezpečných látek;**
- **podílí se na varování obyvatel;**
- **podílí se na dekontaminaci postižených obyvatel nebo majetku;**
- **podílí se na humanitární pomoci obyvatelstvu a zajištění podmínek pro jeho nouzové přežití“ (18).**

„Jednotka vykonává na úseku civilní ochrany a ochrany obyvatel jen takovou činnost uvedenou v § 30 vyhlášky 247/2001 Sb., která odpovídá jejímu zařazení v plošném pokrytí a její dislokaci ve vztahu k vnější zóně havarijního plánování a k havarijnímu plánu kraje“(18).

Rozbor těchto jednotlivých úkolů

1.4.1 Zdolávání požárů

Tomuto úkolu se autor ve své bakalářské práci věnuje pouze okrajově, protože je velice obsáhlý a sám by vyšel na další bakalářskou práci z důvodu velikého rozsahu možných druhů požárů, taktik hašení požáru atd.

Cílem všech jednotek PO při zdolávání požáru je:

- lokalizace požáru v případech, kdy bylo zásahem zamezeno dalšímu šíření požáru a síly a prostředky zasahujících jednotek jsou pro likvidaci požáru dostatečné, a poté následuje;
- likvidace požáru až do ukončení nežádoucího hoření.

Jednotky při zásahu používají dokumentaci zdolávání požáru nebo havarijní plány zpracované na základně zvláštních právních předpisů a dále využívají podmínky vytvořené podniky.

Zdolávání požáru zahrnuje hašení požáru použitím hasiv nebo odstraněním hořlavých látek, rozebírání konstrukcí, odvětrání místa požáru od zplodin hoření (teplo, kouř). Součástí zdolávání požáru jsou další činnosti spojené zejména se zajištěním bezpečnosti a ochrany zdraví hasičů a činnosti zajišťující nepřetržitou dodávku hasebních látek. Pro provedení uvedených činností se nasazují síly a prostředky na místě zásahu formou bojového rozvinutí.

Při nasazování sil a prostředků velitel zásahu dbá, aby bylo dosaženo co nejúčelněji lokalizace a následné likvidace požáru (16).

Při zdolávání požáru se určuje hlavní směr nasazení sil a prostředků jednotek, ohrožuje-li požár bezprostředně osoby, případně zvířata, nasadí se síly a prostředky do takového směru, který zajistí jejich záchranu nebo omezí nebezpečí ohrožující jejich životy.

1.4.2 Záchrané a likvidační práce

1.4.2.1 Záchrana osob a zvířat

Hlavním cílem činnosti jednotek PO při záchraně osob a zvířat je odstranění bezprostředního ohrožení jejich života. Při zásahu má záchrana osob přednost před záchranou zvířat a majetku.

Velitel zásahu rozhoduje o zahájení a ukončení činnosti k záchraně osob, zvířat a majetku a určí, které osoby, která zvířata nebo který majetek budou zachráněny přednostně. Velitel zásahu při hromadné záchraně určí místo, kde budou zachraňované osoby shromážděny, evidovány a kde jim bude poskytnuta další pomoc. K záchraně osob se využívají přednostně stavební a konstrukční prvky a zařízení budov, určené k evakuaci osob nebo zásahu jednotky. Při záchraně se musejí používat pouze určené ochranné prostředky.

Mezi obvyklé způsoby záchrany obyvatel patří:

- samostatný odchod osob, kterým hrozí bezprostřední ohrožení, způsobem a směrem, který určí velitel zásahu;
- vyvedení ohrožených osob, které ztratily orientaci nebo nemohly uniknout zakouřenými únikovými cestami;
- vynesení ohrožených osob, které se nemohou samy pohybovat;
- záchrana pomocí výškové techniky, záchrana pomocí záchranných prostředků jako jsou přenosné žebříky, záchranné tunely, seskokové matrace;
- záchrana osob pomocí lezecké techniky;
- záchrana osob pomocí vrtulníků;
- vyproštění osob z trosek nebo havarovaných vozidel apod. (14).

Tak jako například při hašení požáru má i při záchraně osob každá jednotka PO své taktické možnosti. Jde o objem taktických činností, které může jednotka provádět při nasazení na záchranu osob, zde záleží také na technickém vybavení jednotky, které může pro záchranné práce použít.

Je zřejmé, že jiné možnosti představuje jednotka např. o síle jednoho družstva a jiné o síle čtyř nebo jednotky sboru dobrovolných hasičů obcí. Tyto možnosti musí brát v úvahu jak velitel zásahu, tak hasič, který může být za určitých okolností nucen rozhodnout o záchraně osob.

HZS Jihočeského kraje ÚO České Budějovice má na záchranné a likvidační práce k dispozici lezeckou techniku a potápěčské vybavení, mobilní výškovou techniku AZ 53 na podvozku Mercedes Benz, AP 32 Bronto na podvozku Volvo. Dále technický kontejner, který je vybaven materiálem pro záchranné práce. Jeho využitelnost je v rámci celého Jihočeského kraje.

Záchrana zvířat se dělí do dvou skupin. První skupina zahrnuje záchranu hospodářských zvířat chovaných ve velkém množství, takovými zvířaty jsou zejména hovězí dobytek, koně, skot, prasata, drůbež. Druhou skupinu zahrnuje záchrana jednotlivých zvířat chovaných v domácnostech (15).

1.4.2.2 Poskytování pomoci při záchranných a likvidačních pracích

Provádění záchranných a likvidačních prací je založeno na principu vyžadování a poskytování pomoci ve prospěch postiženého území a místa zásahu a to v souladu s poplachovými plány integrovaného záchranného systému.

Zákon o IZS rozšiřuje následující formy pomoci, kterými je upraven vztah subjektů zapojovaných do IZS:

- plánovaná pomoc na vyžádání, realizovaná jako pomoc složkou IZS;
- osobní nebo věcná pomoc, realizovaná různými subjekty od fyzických osob po právnické osoby;
- ostatní pomoc, realizovaná jako pomoc Armády ČR nad rámec plánované pomoci;
- humanitární pomoc, tou se rozumí opatření prováděná za účelem pomoci obyvatelstvu postiženému mimořádnou událostí (7).

Osobní pomoc je činnost nebo služba fyzických osob při provádění záchranných a likvidačních prací na výzvu velitele zásahu nebo starosty obce s rozšířenou působností. Věcná pomoc je poskytnutí věcných prostředků při provádění záchranných a likvidačních prací na výzvu velitele zásahu nebo starosty obce s rozšířenou působností. Osobní a věcná pomoc může být realizována na žádost nebo i dobrovolně. Dobrovolnou pomocí se rozumí osobní nebo věcná pomoc poskytnutá dobrovolně bez výzvy, ale se souhlasem nebo vědomím velitele zásahu nebo starosty s rozšířenou působností.

Starosta obce vyzývá právnické a fyzické osoby k poskytnutí osobní nebo věcné pomoci přímo a s přihlédnutím k místním podmínkám (7).

Mezinárodní záchranné operace

Jednotky PO jsou schopny se podílet na záchranných a likvidačních pracích i mimo území České republiky. Při vyžadování a poskytování pomoci ve směru k zahraničí vystupuje prioritně Ministerstvo vnitra po dohodě s Ministerstvem zahraničních věcí.

Do mezinárodních záchranných operací při mimořádných událostech v zahraničí se Česká republika zapojuje některou z následujících forem:

- vyslání záchranné jednotky pro provádění záchranných prací nebo k hašení požárů;
- vyslání odborníků;
- poskytování odborných informací;
- poskytování humanitární pomoci (7).

1.4.2.3 Záchranné a likvidační práce při živelných pohromách a jiných mimořádných událostech

Jedná se např. o tyto práce:

- poskytování informací a zajištění vlastní bezpečnosti při nebezpečí infekce, ohrožení zvířat, nebezpečí pádu, zasypaní, utonutí a intoxikace;
- zabezpečení stavebních konstrukcí budov narušených větrem a krupobitím;
- provádění základních ženižních prací a odstraňování sutin dle pokynů velitele zásahu;
- zajištění bezpečnosti při pohybu ve výškách a nad volnou hloubkou;
- odstraňování polomů a vývrátů.

Při povodních jednotky PO provádí tyto záchranné a likvidační práce:

- zajišťování hlásné povodňové služby;
- odstraňování překážek z vodního toku;
- zajištění objektů proti vniknutí vody pomocí jednoduchých prostředků (fólie, pytle s pískem);
- provádění a výstavba protipovodňových hrází;

- odstraňování následků povodní v obytných a veřejných prostorech (čerpání vody, odstraňování naplavenin, sanace studní);
- poskytování informace o použití vysoušečů.

Na tyto záchranné a likvidační práce jsou jednotky HZS Jihočeského kraje materiálně dostatečně vybaveny.

1.4.3 Evakuace obyvatel

Evakuace je soubor opatření k přemístění osob, hospodářského zvířectva a věcných prostředků z ohroženého prostoru na jiné bezpečné místo. Je to mimořádné opatření, používané v případech, kdy již nelze účinnou ochranu obyvatelstva zabezpečit jiným způsobem. Pokyn k evakuaci může vydat velitel zásahu, zaměstnavatel, obec nebo kraj. Všechno je závislé na konkrétní situaci, ale vždy je nutné respektovat nařízený způsob evakuace, aby nedošlo ke zbytečné panice a dopravním problémům (11).

Evakuaci z ohrožených prostorů podléhají v zásadě veškeré osoby kromě těch, které se podílejí na realizaci evakuace nebo vykonávají v ohroženém prostoru jinou neodkladnou činnost. K jejich ochraně se plánují a provádějí nezbytná ochranná opatření.

Přednostně se evakuace plánuje pro následující skupiny obyvatelstva:

- děti do 15 let;
- pacienty ve zdravotnických zařízeních;
- osoby umístěné v sociálních zařízeních;
- osoby zdravotně postižené;
- doprovod osob uvedených v předešlých bodech (19).

V praxi se často zaměňují pojmy evakuace a záchrana osob. Jde o činnost, kterou jsou schopny provádět ohrožené osoby bez vnější pomoci ještě před vlastním působením havarijního nebo jiného děje. Klasickým hasičům nejznámějším příkladem evakuace je opuštění objektu, v němž byl vyhlášen požární poplach, a to podle dopředu zpracovaného evakuačního plánu po stanovených únikových cestách (9).

1.4.3.1 Rozdělení evakuace

Z hlediska rozsahu opatření se evakuace obyvatelstva dělí:

- na evakuaci objektovou, která zahrnuje evakuaci obyvatelstva jedné budovy nebo malého počtu obytných budov, technologických provozů, administrativně správních budov a dalších objektů;
- na evakuaci plošnou, která zahrnuje evakuaci obyvatelstva části nebo celého urbanistického celku, případně většího územního prostoru. Plošná evakuace se plánuje a provádí jako evakuace všeobecná při živelných pohromách a průmyslových haváriích, nebo částečná v některých případech vojenského ohrožení (5).

Všeobecné evakuaci podléhají všechny věkové kategorie osob (veškeré obyvatelstvo).

Částečné evakuaci podléhají některé nebo všechny následující kategorie osob:

- děti do 6 ti let s individuálním doprovodem;
- děti od 6 ti let se společným doprovodem;
- pacienti zdravotnických lůžkových zařízení;
- osoby přestárlé a osoby tělesně postižené (5).

Z hlediska doby trvání dělíme evakuaci obyvatelstva:

- na krátkodobou evakuaci, kdy ohrožení nevyžaduje dlouhodobé opuštění domova. Pro evakuované obyvatelstvo se nezabezpečuje náhradní ubytování a nerealizují se opatření k zajištění nouzového přežití obyvatelstva;
- na dlouhodobou evakuaci, kdy ohrožení vyžaduje dlouhodobý pobyt mimo domov. Pro evakuované obyvatelstvo bez domova a bez možnosti vlastního ubytování je nutno zabezpečit náhradní ubytování a v potřebném rozsahu organizovat opatření k zajištění nouzového přežití obyvatelstva pro zabezpečení jejich základních životních potřeb, popřípadě opatření k zajištění ukrytí a individuální ochrany.

V závislosti na zvolené variantě řešení ohrožení se evakuace obyvatelstva dělí:

- na přímou evakuaci, prováděnou bez předchozího ukrytí evakuovaných osob;
- na evakuaci s ukrytím, prováděnou po předchozím ukrytí evakuovaných osob a po snížení prvotního nebezpečí (5).

Z hlediska realizace se evakuace dělí na:

- evakuaci samovolnou, kdy proces evakuace není řízen a obyvatelstvo v potřebě úniku před nebezpečím jedná dle vlastního uvážení, což může mít důsledky v podobě ztrát na životech, zdraví a majetku. Snahou odpovědných orgánů za evakuaci je získat kontrolu nad průběhem samovolné evakuace a usměrnit ji;
- samoevakuaci, kdy proces evakuace je řízen a evakuované osoby se přemísťují pouze s použitím vlastních dopravních prostředků nebo pěšky;
- evakuaci se zajištěním dopravy, kdy proces evakuace je řízen. Evakuované osoby se přemísťují jak s využitím vlastních dopravních prostředků nebo pěšky, tak s použitím dopravních prostředků hromadné přepravy, zajištěných orgány pověřenými řízením evakuace (5).

1.4.3.2 Plán a plánování evakuace obyvatelstva

Plán evakuace obyvatelstva je soubor vybraných informací a připravených postupů jednání, které slouží k provedení evakuace obyvatelstva. Plánuje se zejména dlouhodobá evakuace, plán je možno využít i na krátkodobou evakuaci.

Plán evakuace je součástí havarijního plánu kraje. Zpracovává se pro ohrožení územního správního celku, analyzuje se v havarijním plánu kraje a příslušném povodňovém plánu. Pro případ vojenského ohrožení se při plánování plošné evakuace vychází ze zpracovaného havarijního plánu kraje. Zpracování plánu evakuace je pak rozšířeno o další dokumenty, stanovené ústředním orgánem státní správy pro ochranu obyvatelstva.

Evakuace se plánuje:

- pro řešení mimořádných událostí, které vyhlásí vyhlášení třetího nebo zvláštního stupně poplachu;
- ze zón havarijního plánování jaderných zařízení nebo pracovišť s velmi výraznými zdroji ionizujícího záření;
- ze zón havarijního plánování objektů nebo zařízení s nebezpečnými chemickými látkami, při hrozbě možného ozbrojeného konfliktu z území vyčleněného pro potřeby operační přípravy, předpokládané bojové činnosti a dalších zájmových prostorů ozbrojených sil v souladu s potřebami zajištění obrany státu. Opuštění

míst ohrožených mimořádnou událostí se plánuje do 48 hodin a u velké sídelní a průmyslové aglomerace až do 72 hodin od vyhlášení evakuace (19).

Plánování evakuace obyvatelstva je proces přípravy nezbytných opatření k provedení evakuace obyvatelstva, který umožňuje efektivní spolupráci všech zúčastněných a účinné řízení průběhu evakuace. K tomu je důležité, aby veřejnost byla dodatečně informována o připravených opatřeních včas, v předstihu před vznikem mimořádné události.

Plánování evakuace vychází z vyhodnocení analýzy možných ohrožení spravovaného území, z předpokladu prostoru a času působení ohrožení, z demografických podmínek ohroženého území a z potřebných geografických údajů ohroženého území (5).

Plánování evakuačních opatření zahrnuje:

- stanovení evakuačních prostorů a pořadí jejich evakuace, vymezení evakuačních tras a dostatečnou propustnost vozidel, stanovení potřeby zajištění dopravních prostředků, zabezpečení činnosti evakuačních a přijímacích středisek, stanovení míst nouzového ubytování a vytvoření podmínek pro ubytování evakuovaného obyvatelstva;
- zajištění propustnosti evakuačních tras, regulaci pohybu obyvatelstva při evakuaci a provedení uzávěry evakuovaného prostoru;
- stanovení, přípravu a zajištění označení míst shromáždění, stanovení postupu při evakuaci z ohroženého prostoru a kontrole opuštění obydlí, zajištění ostrahy evakuovaného prostoru;
- přípravu podkladů pro provedení příjmu evakuovaných osob, upřesnění potřeby nouzového ubytování, přípravu podkladů pro rozdělování evakuovaného obyvatelstva v evakuačních střediscích k přepravě do přijímacích středisek;
- zajištění nouzového ubytování a přípravu dokumentace pro příjem evakuovaných osob v místech nouzového ubytování;
- psychologickou přípravu osob před a v průběhu evakuace a při dlouhodobém pobytu v náhradním evakuačním zařízení;

- přípravu postupů pro evakuaci a umístění hospodářského zvířectva, strojů, předmětů kulturní hodnoty, technických zařízení a materiálu k zachování nutné výroby;
- zabezpečení dokumentace přijatých rozhodnutí a opatření realizovaných v průběhu evakuace (19).

1.4.3.3 Orgány pro řízení evakuace

Evakuaci zajišťují:

- pracovní skupina krizového štábu;
- evakuační středisko;
- přijímací středisko.

Pracovní skupina krizového štábu zajišťuje zejména:

- řízení evakuace;
- koordinaci přepravy z míst shromažďování do evakuačních středisek;
- řízení přepravy z nástupních stanic hromadné přepravy do přijímacích středisek a dále do cílových míst přemístění;
- dopravní prostředky a jejich přerozdělování mezi evakuační střediska;
- řízení nouzového zásobování pro obyvatelstvo;
- koordinaci činnosti evakuačních středisek a přijímacích středisek;
- spolupráci s orgány veřejné správy a se zdravotnickými a humanitárními organizacemi;
- dokumentování průběhu celé evakuace (5).

Evakuačním střediskem se rozumí zařízení zřetelně označené nápisem, v případě mezinárodně platných rozeznávacích znaků CO. Evakuační středisko je výchozím bodem přemístění pro evakuované osoby bez domova a bez možnosti vlastního ubytování. Umisťuje se zpravidla v místě mimo evakuační prostor, ve kterém jsou evakuované osoby shromažďovány a informovány o dalším postupu (19).

Přijímacím střediskem je zařízení v příjmovém území, kde jsou evakuované osoby evidovány, informovány a přerozdělovány do jednotlivých obcí (cílových míst přemístění).

Vyjádření nákladů na evakuaci

Plánování evakuace má zahrnovat i podklady pro orientační vyčíslení očekávaných nákladů výdajů na evakuační opatření. Jedná se o podklady k vyjádření celkových nákladů na evakuaci s rozdělením na přímé náklady (spojené s přepravou osob, hospodářského zvířectva a věcných prostředků, stravováním a dekontaminací osob) a nepřímé náklady, které jsou spojeny s varováním a informováním obyvatelstva (5).

Zabezpečení evakuace

Pořádkové, dopravní, zdravotnické, ubytovací, zásobovací zabezpečení evakuace zajišťuje zpracovatel evakuačního plánu s příslušným orgánem veřejné správy.

Při přípravě a realizaci je důležitá spolupráce s nevládními humanitárními organizacemi (Českým červeným křížem, církevními a dalšími organizacemi), které mají zkušenosti s humanitární péčí o občany (5).

1.4.4 Varování obyvatelstva

1.4.4.1 Varování

Na území České republiky existuje trvale riziko vzniku mimořádných událostí a krizových situací zapříčiněných působením škodlivých a ničivých faktorů, přírodních živlů nebo technologických zařízení.

Mimořádným událostem a krizovým situacím lze předcházet nebo omezit jejich účinky opatřeními, které povedou ke snížení ohrožení životů a zdraví obyvatelstva, materiálních a kulturních hodnot, životního prostředí a zdrojů. Základním a jedním z nejdůležitějších opatření realizovaným v oblasti minimalizace následků mimořádných událostí a krizových situací je včasné varování a vyrozumění.

Včasné a správné provedení varování a prvotního tísňového informování je jednou ze základních podmínek úspěšné realizace opatření na ochranu obyvatelstva a zahájení komunikace orgánů krizového řízení s obyvatelstvem v ohrožení.

Při hrozbě mimořádné události a krizové situace po jejím vzniku je také nutno zabezpečit vyrozumění složek IZS a jejich příslušníků – pracovníků, orgánů státní správy a samosprávy a dalších institucí v potřebném rozsahu.

Pro zabezpečení varování a vyrozumění je na území České republiky budován a provozován Jednotný systém varování a vyrozumění (dále JSVV). Odpovědnost za technické, provozní a organizační zabezpečení má v souladu se zákonem č. 239/2000 Sb. Hasičský záchranný sbor České republiky (5).

Varování lze definovat jako komplexní souhrn organizačních, technických a provozních opatření zabezpečujících včasné předání varovné informace o reálně hrozící nebo již vzniklé mimořádné události nebo krizové situaci obyvatelstvu.

Varovná informace může mít charakter akustický, verbální nebo optický. Po provedení varovného signálu je neprodleně realizováno verbální tísňové informování obyvatelstva, a to prostřednictvím rozhlasu, televize, místních rozhlasů a mobilními hláskými prostředky. Varování obyvatelstva zabezpečuje HZS České republiky příslušného kraje. V našem případě řídicí centrum KOPIS (krajské operační a informační středisko) HZS Jihočeského kraje ÚO České Budějovice.

Obrázek 1: Řídicí centrum

Zdroj HZS JČK

Základním prostředkem pro vyhlásování signálů je síť koncových prvků varování (sirény, místní rozhlas) začleněných do JSVV. Organizační opatření varování obyvatelstva jsou stanovena v „Plánu varování“, který je součástí havarijního plánu kraje jako plán konkrétní činnosti.

Obrázek 2: Koncový prvek

Zdroj HZS JčK

Orgány obce zajišťují připravenost obce na mimořádné události a podílí se na ochraně obyvatelstva. Z této povinnosti vyplývá odpovědnost obecního úřadu za zajištění varování obyvatel na území obce. V případě poruchy koncového prvku začleněného do JSVV je starosta povinen zabezpečit náhradní způsob varování (5).

Obrázek 3: Elektronická siréna

Zdroj: HZS JčK

Obrázek 4: Rotační siréna

Zdroj: HZS JčK

1.4.4.2 Varovné signály používané v JSVV

Na území České republiky se pro aktivaci koncových prvků varování využívá celkem tří signálů. Jedná se o tyto signály:

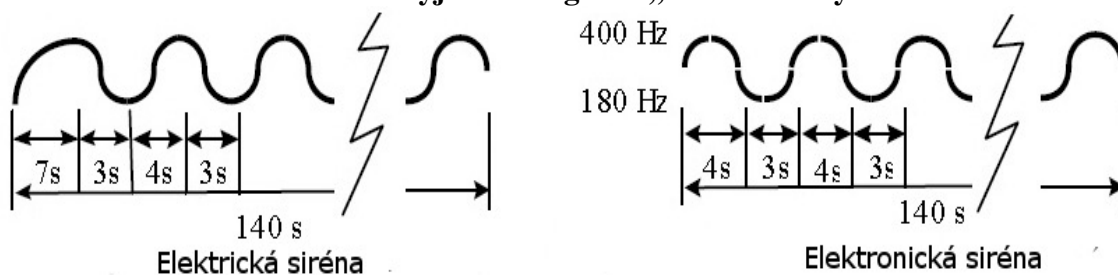
- Všeobecná výstraha;
- Požární poplach;
- Zkušební tón.

Signál „Všeobecná výstraha“

Je jediný platný varovný signál pro varování obyvatelstva. Je charakterizován kolísavým tónem po dobu 140 sekund, kdy je motor rotační sirény opakovaně na dobu 4 sekund zapínán a na dobu 3 sekund vypínán. Elektronická siréna a místní rozhlas vytváří signál kombinací tónu 180 Hz a 400 Hz elektronickým generováním nebo reprodukcí zvukového souboru.

Na elektronických sirénách a místních rozhlasech je varovný signál po jeho skončení doplněn verbální informací, která upřesňuje, o jaké ohrožení se jedná (5).

Obrázek 5: Grafické vyjádření signálu „Všeobecná výstraha“

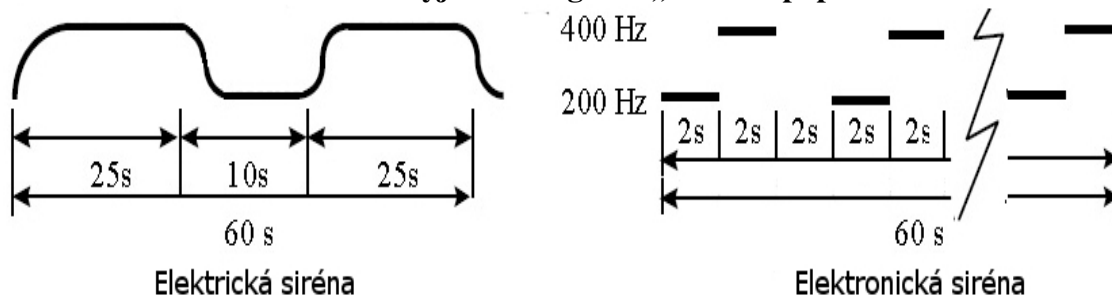
Zdroj: vyhláška č. 380/2002 Sb.

Signál „Požární poplach“

Je určen pro svolávání jednotek sboru dobrovolných hasičů. Signál je charakterizován přerušovaným tónem po dobu 60 sekund, kde motor rotační sirény je 25 sekund zapnut, na 10 sekund vypnut a poté opět na 25 sekund zapnut.

Elektronická siréna vytváří signál střídavým přepínáním tónu 200 Hz a 400 Hz v intervalu 2 sekund a může být doplněn verbální informací (5)

Obrázek 6: Grafické vyjádření signálu „Požární poplach“

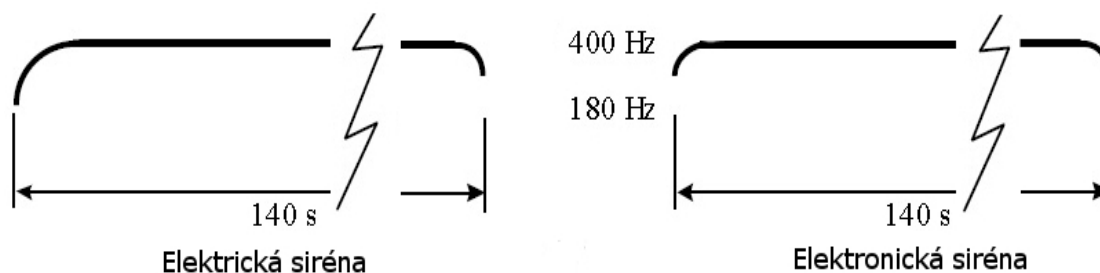

Zdroj: vyhláška č. 380/2002 Sb.

Signál „Zkušební tón“

Je určen pro přezkušování JSVV v souladu s Vyhláškou 380/2002 Sb., kde je v § 11 stanoveno, že přezkušování se obvykle provádí první středu v měsíci ve 12 hodin. Jedná se o trvalý tón po dobu 140 sekund. Na elektronických sirénách a místních rozhlasech je po jeho skončení doplněn verbální informací (5).

Obrázek 7: Grafické vyjádření signálu „Zkouška sirén“

Zdroj: vyhláška č. 380/2002 Sb.

Verbální informace

Doplňuje signál generovaný elektronickou sirénou nebo rozhlasem o krátkou asi 20 ti sekundovou informaci, která je sdělena na počátku a jejím konci gongem. Verbální informace mohou být reprodukovány po zaznění signálu nebo i samostatně. Je používáno celkem sedm informací se standardním obsahem.

Jedná se o tyto verbální informace:

- Verbální informace č. 1 - „Zkouška sirén“;
- Verbální informace č. 2 – „Všeobecná výstraha“;
- Verbální informace č. 3 – „Nebezpečí zátopové vlny“;
- Verbální informace č. 4 – „Chemická havárie“;
- Verbální informace č. 5 – „Radiální havárie“;
- Verbální informace č. 6 – „Konec poplachu“;
- Verbální informace č. 7 – „Požární poplach“(5).

1.4.4.3 Vyrozumění

Vyrozumění lze definovat jako komplexní souhrn organizačních, technických a provozních opatření zabezpečujících včasné předání informací o hrozící či již vzniklé

mimořádné události nebo krizové situaci orgánům krizového řízení, orgánům státní správy a samosprávy, právníkům osobám a podnikajícím fyzickým osobám dle havarijních nebo krizových plánů. Zákonná odpovědnost za vyrozumění základních a ostatních složek IZS spadá na operační a informační střediska, kterými jsou operační střediska HZS a operační a informační středisko generálního ředitelství HZS.

Hlavním účelem vyrozumění je co nejrychleji zaktivovat osoby určené pro řízení a provádění preventivních opatření nebo opatření k odstraňování následků mimořádných událostí a řešení krizových situací.

Lze definovat tyto typy vyrozumění:

- vyrozumění a povolání složek IZS k provedení konkrétního zásahu;
- vyrozumění osob (hejtmana, primátora, členů krizových štábů, starostů atd.);
- vyrozumění orgánů a organizací pro plošné předávání závažné informace s použitím dostupných komunikačních prostředků s požadavkem zpětného ověření (5).

1.4.5 Dekontaminace postižených obyvatel a majetku

Dekontaminace je proces – souhrn opatření a postupů k odstranění kontaminantů z povrchu materiálu nebo jeho struktury.

Ekvivalentním výrazem pojmu kontaminace je zamoření a pojmu dekontaminace je odmoření nebo speciální očista.

Hlavním cílem dekontaminace je snížit škodlivý účinek kontaminantu na bezpečnou úroveň a tím snížit zdravotní a nenávratné ztráty, zkrátit dobu potřebnou k nezbytnému používání ochranných prostředků a co nejdříve obnovit normální život v kontaminovaných územích. Možnost potencionálního nebezpečí přechodu vnější kontaminace na vnitřní vyžaduje rychlé a správné provedení dekontaminace povrchu těla nechráněných osob, ochranných prostředků záchranných týmů a následně i materiálů a povrchů, kde však časová náročnost zahájení není již tak naléhavá (3).

1.4.5.1 Kontaminace chemickými kontaminanty

Zasahující jednotky požární ochrany, obyvatelé, dopravní prostředky, technika a materiál mohou být kontaminovány nebezpečnými chemickými látkami při:

a) haváriích s únikem nebezpečných chemických látek

Z chemických látek v kapalném skupenství jsou vysoce nebezpečné látky, které působí toxicky nebo dráždivě kontaktně a ve formě par inhalačně, dobře ulpívají na povrchu a setrvávají zde delší dobu v nezměněné formě. Patří k nim zejména:

- chlorované fenoly, polychlorované bifenyly;
- karbonylové sloučeniny;
- chlorované uhlovodíky;
- nitrily;
- aminy, především všechny aromatické aminy;
- izokyanáty;
- anorganické a organické žíraviny (zásady a kyseliny);
- uhlovodíky - produkty zpracování ropy, ropné deriváty (5).

Z plynných chemických kontaminantů jsou nejvýznamnější jedovaté dusivé látky (chlór, kyanovodík, fosgen, difosgen, sirovodík, chlorkyan atd.)

Plyny působí a ohrožují inhalačně, netvoří vysoké hustoty na povrchu, jsou zpravidla rozpustné ve vodě a snadno se odstraní odvětráním.

b) požáru

Při požáru vzniká celá řada vysoce toxických zplodin hoření v závislosti na druhu materiálu, který hoří.

c) teroristickém útoku

V případě teroristického útoku by mohly být použity vysoce toxické bojové otravné látky.

Nejvýznamnější skupinou těchto otravných látek pro svou extrémní toxicitu a cesty působení jsou látky nervově paralytické, jako jsou Tabun, Sarin, Soman. Tyto látky působí všemi branami vstupu: inhalačně, pronikají též pokožkou, kterou nedráždí, extrémně nebezpečné je zasažení očí. Inhibují cholinesterázu, která způsobí předráždění až ochrnutí.

Ze skupiny zpuchýřujících otravných chemických látek jsou nejznámější tyto látky - yperit, lewisit a dusíkatý yperit. Tato skupina se vyznačuje kombinovaným účinkem - způsobuje poškození kůže a sliznic a při inhalaci dráždí a dusí. Yperit proniká

ochranným oděvem a zasahuje vlhká místa na těle. Nebezpečí této skupiny spočívá kromě toxicity také ve vysoké stálosti v terénu.

1.4.5.2 Dekontaminace od nebezpečných chemických látek

Metody a technologie dekontaminace

Cílem dekontaminace je snížení zdravotních následků a nenávratných ztrát a zkrácení doby používání ochranných prostředků.

Dekontaminaci dělíme podle druhu odstraňovaných látek:

- dezaktivaci – dekontaminace radioaktivních látek;
- detoxikaci – dekontaminace chemických látek;
- dezinfekci – dekontaminace biologických látek.

Dekontaminace se provádí u kontaminovaných:

- a) osob (hygienická očista);
- b) zvířat (veterinární očista);
- c) výstroje, prostředků ochrany a mobilní techniky;
- d) povrchů a terénu;
- e) potravin a vody.

Metody provádění dekontaminace dělíme:

- mechanické – vysávání a smývání;
- fyzikální – odpařování a sorpce;
- chemické – reakce kontaminantů s vhodným činidlem, při níž dochází buď k úplnému rozložení látky nebo přeměně na podstatně méně toxické produkty, nebo přeměně na sloučeninu, která lze snáze odstranit, případně usmrcení mikroorganismů (3)

Dekontaminační technologie

V procesu provádění dekontaminace existuje celá řada technologií, které se rozvíjely, a jejich účinnost se ověřovala zejména pro vojenské účely. Tyto technologie se lišily způsobem určení a použití. Byly určeny v první řadě pro dekontaminaci osob a pro dekontaminaci budov a terénu.

Z těchto technologií se následně vydělovaly ty, které bylo možno používat pro záchranné složky a civilní obyvatelstvo. Zvláště složité pro způsob dekontaminace jsou elektronické přístroje a stroje s jemnou mechanikou, které nemohou být vystaveny působení kapalných dekontaminačních prostředků, zejména působení silně oxidačních činidel, žíravých roztoků nebo vysokých teplot.

1.4.5.3 Způsoby dekontaminace

Podle provedení dekontaminace ji rozlišujeme na suchý a mokrý způsob.

Suchý způsob se používá při dekontaminaci suchými pevnými nebo prachovými částicemi, které nepřilnuly k povrchu. Suché způsoby jsou zejména mechanické, např. odpařování, ometání, vyfukování, kartáčování, vysávání, otírání za sucha.

K výhodám suché dekontaminace patří zejména minimální množství odpadů, není potřeba mít v zásobě detergenty. Suchou dekontaminaci lze provádět i při nízkých venkovních teplotách. K nevýhodám patří malá dekontaminační účinnost a nutnost používat výkonné stroje a filtry při vysávání.

Mokrý způsob dekontaminace zajistí spláchnutí, zředění a pomocí chemické reakce s detoxikačním činidlem odstranění kontaminantu. Převažujícím způsobem dekontaminace jednotkami PO je mokré provedení, převážně postřikem.

K výhodám mokrého způsobu dekontaminace nesporně patří jeho poměrná spolehlivost a dostatečná účinnost. To následně klade menší nároky na technickou vyspělost dekontaminační techniky a umožňuje různé aplikace směsí. Mezi nevýhody patří vznik velkého množství odpadních vod a jejich následná likvidace. Mezi další nevýhody patří oxidační, chlorační vlastnosti některých dekontaminačních směsí a jejich nepříznivý dopad na dekontaminovanou techniku a životní prostředí. Nemalé problémy při mokrému způsobu dekontaminace způsobují klimatické podmínky pod bodem mrazu, neboť používané dekontaminační roztoky obsahují větší množství vody a může docházet k zamrznutí směsí.

Zajímavým způsobem v rámci mokré dekontaminace se jeví dekontaminace pěnamí. Tato metoda je v posledních letech zkoumána a testována zejména pro využití při zásahu na patogenní mikroorganismy. Lze ji také použít pro odstraňování radioaktivního kontaminantu, k rozkladu toxických látek i k dezinfekci (3).

Používaná dekontaminační činidla

Dekontaminační roztoky a směsi se volí s ohledem na druh použitého kontaminantu, formy aplikace, množství a meteorologické podmínky.

Rozsah základních dekontaminačních prostředků, kterými by měly být vybaveny jednotky požární ochrany zasahující na všechny druhy kontaminantů:

- detergenty (saponát, draselná mýdla atd.);
- hydrogenuhličitan sodný;
- kyselina citronová;
- kyselina chlorovodíková;
- chlornan vápenatý;
- chlornan sodný;
- SAVO;
- Persteril 36 % a Persteril 15 % (3).

U HZS JČK ÚO České Budějovice se používá jako dekontaminační činidlo Persteril 36 % a SAVO.

1.4.5.4 Dekontaminace osob

Velkým problémem je provádění dekontaminace většího počtu zasažených osob. Na místě rozhoduje o provedení hromadné dekontaminace velitel zásahu. Ten určí rozsah a způsob dekontaminace na základě:

- fyzikální kontaminace a množství (plynné, kapalné látky nebo pevné částice);
- charakteru kontaminace (chemická, biologická, radioaktivní);
- nebezpečí, které látka představuje pro obyvatele, zasahující hasiče a životní prostředí;
- rozsahu a počtu kontaminovaných osob, záchranných sil a prostředků.

Současnými prostředky požární ochrany, kterými jsou jednotky vybaveny, lze provést dekontaminaci pouze velmi malého počtu obyvatel. Další složkou integrovaného záchranného systému, která by byla schopna provádět dekontaminaci většího počtu osob je Armáda ČR (3). Ovšem uvedení těchto sil do pohotovosti pro provádění dekontaminace je však řádově v několika hodinách. Při provádění hromadné dekontaminace osob je kladena velká potřeba nasazení sil a prostředků ze strany HZS.

Z tohoto důvodu by bylo vhodné zapojit do hromadné dekontaminace osob také členy jednotek SDH obcí.

Zkušenosti s prováděním hromadné dekontaminace osob při mimořádné události nemáme. Některé poznatky získáváme ze cvičení. Přesto lze předpokládat, že v případě mimořádné události, kdy bude nutno provádět hromadnou dekontaminaci, nastane situace zcela jiná než při cvičení. Zejména to je dlouhý časový interval pro přípravu dekontaminačního stanoviště, panika, chybějící zdravotnický personál, který je schopen třídit osoby určené k dekontaminaci a také nízká kapacitní propustnost v dekontaminačních pracovištích (3).

Základní faktory pro provádění hromadné dekontaminace jsou úspěšné a proveditelné dekontaminační postupy dostupnými prostředky, které musí zachránit životy a ochránit zdraví kontaminovaných osob.

Probíhající výzkumy ukázaly základní obecné principy hromadné dekontaminace osob:

- dekontaminovat zasažené osoby co nejdříve;
- očekávat počet zasažených a nezasazených v poměru 1:5;
- už svléknutí oděvu lze považovat za provádění dekontaminace;
- celkové opláchnutí vodou.

K provádění hromadné dekontaminace osob mohou být využita:

- improvizovaná stanoviště, která jsou zhotovená z dostupných prostředků;
- mobilní specializovaná stanoviště dekontaminace osob (3).

Pořadí zasažených osob při dekontaminaci

Stanovení pořadí osob při dekontaminaci má svůj význam. Lze jím uchránit životy a zdraví kontaminovaných osob, zejména v případě velkého počtu osob, kdy kapacitní možnosti stanoviště dekontaminace osob jsou nedostatečná.

Základní třídění, které provádí hasiči, předpokládá rozdělení osob:

- na pohyblivé – jsou osoby schopné porozumět pokynům, schopné mluvit a mohou sami jít;
- na nepohyblivé – jsou osoby v bezvědomí, nereagující, nebo neschopné samostatného pohybu.

Obě tyto skupiny se dále dělí do čtyř priorit, kdy priorita 1 u pohyblivých znamená osoby, které byly nejbližší místu úniku kontaminantu nebo vykazují známky přítomnosti kontaminantu na pokožce a oděvu. Priorita 1 u nepohyblivých je přidělena osobám potřebující okamžitý, život zachraňující lékařský zákrok.

Pokud jsou na místě události dostatečné síly a prostředky pro dekontaminaci, je dobré zřídit dva systémy hromadné dekontaminace. Jeden pro pohyblivé a druhý pro nepohyblivé. Pokud ne, mají nepohyblivé osoby s prioritou 1 přednost před osobami pohyblivými se stejnou prioritou (3).

HZS Jihočeského kraje ÚO České Budějovice disponuje pro případ hromadné dekontaminace osob hromadnou dekontaminační linkou Butterfly, která je jediná v Jihočeském kraji, a v celé ČR jsou tři tyto linky. Kapacitní propustnost této linky je v ideálním stavu cca 30 osob, praxe ukázala propustnost kolem 20 osob určených k dekontaminaci.

Dále HZS České Budějovice disponuje dekontaminačními stany AZ 18 a MPZ 16 a stany od firmy ZAHAS Deconta 2, které jsou rovněž rozmístěny na každém územním odboru. K dekontaminaci dopravních vozidel bude v roce 2010 HZS České Budějovice disponovat novou linkou SDT – 09.

Pro dekontaminované osoby je také připraveno 750 náhradních souprav na převlečení.

1.4.6 Označování oblasti s výskytem nebezpečných látek

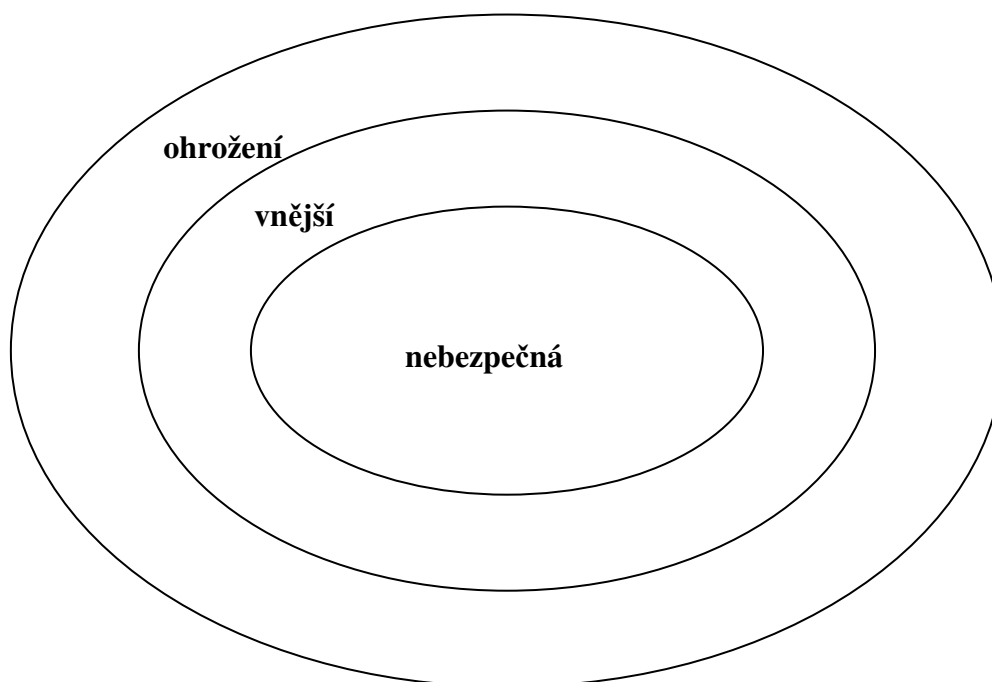
Při zásahu s přítomností nebezpečných chemických látek má organizace zásahu svá specifika. Spočívá ve vytvoření kontrolovaných zón a v přesném dodržování zásad a postupů při činnosti v jednotlivých zónách.

HZS Jihočeského kraje ÚO České Budějovice disponuje pro tyto účely chemickým kontejnerem, který je vybaven zařízením na označení oblasti s výskytem nebezpečné látky a zařízením na likvidaci havárií s únikem nebezpečných látek.

1.4.6.1 Rozdělení místa zásahu a vytýčení kontrolovaných zón

Kontrolované zóny vytváří organizovaný systém pro zajištění bezpečnosti nasazených sil a prostředků jednotek PO. Jsou charakterizovány nebezpečím a prováděnou činností. Zóny rozdělujeme na nebezpečnou, vnější a ohrožení.

Obrázek 8: Rozdělení kontrolovaných zón

Musí být vytýčeny co možná nejdříve na základě všech dostupných informací. Hranice musí být snadno rozpoznatelné a přísně dodržované. Měly by být označeny páskou. Lze použít i jiných prostředků jako jsou lana, zábrany, dopravní kužely, přirozené nebo zhotovené překážky jako jsou cesty, strouhy, ploty apod. (10).

1.4.6.2 Nebezpečná zóna

Nebezpečná zóna je vymezený prostor bezprostředního ohrožení života a zdraví účinky mimořádné události. Prostor této zóny ohraničuje hranice nebezpečné zóny. Vymezuje se především při ohrožení nasazených sil a prostředků účinky nebezpečných látek nebo jiných charakteristických nebezpečí. Je to zóna, kde platí z hlediska ochrany

životů a zdraví režimová opatření, jako jsou ochranné prostředky, stanovená doba pobytu včetně řízeného vstupu a výstupu z této zóny.

Přímo zde se provádí činnosti vedoucí ke snížení rizik a omezení rozsahu havárie. Pro určení rozsahu je prvotním kritériem druh přítomné látky a charakter nebezpečí uvedené v následující tabulce.

Tabulka 3: Druhy nebezpečných látek

Druh látky	Vzdálenost v metrech
Hořlavé kapaliny, louhy, kyseliny	5
Jedovaté žíravé plyny, páry, prachy	15
Látky schopné výbuchu (páry, plyny, prachy)	30
Radioaktivní látky	50
Třaskaviny, rozsáhlé oblaky par	100 až 1000

Zdroj: Činnost jednotek PO při zásahu s přítomností nebezpečných látek

Uvedené vzdálenosti jsou minimální a s ohledem na další uvedené faktory se zvětšují. Velikost a tvar nebezpečné zóny může ovlivnit:

- množství látek, které unikly do volného prostoru v době příjezdu jednotky PO;
- možnost dalšího šíření látek přítomných na místě havárie po příjezdu jednotky PO;
- celkové množství látek přítomných na místě havárie;
- stávající a předpovězené povětrnostní podmínky a jejich očekávaný vývoj;
- konfigurace terénu a dispoziční členění objektů;
- opatření prováděná při zásahu (10).

Vliv některých faktorů může vést často k tomu, že zóna bude mít nepravidelný tvar. V nebezpečné zóně se přímo provádí činnosti vedoucí ke snížení rizik a omezení rozsahu havárie. Mezi tyto činnosti patří zejména:

- záchrana bezprostředně ohrožených osob a zvířat;
- identifikace nebezpečné látky;
- utěšňování trhlin obalů nebo poškozených armatur, utěšňování kanálových vpustí a propustí;

- ohraničení vyteklé a rozšiřující se nebezpečné látky na pevném povrchu a na vodní hladině;
- jímání a odčerpání vytékající nebezpečné látky do náhradních nádrží a přečerpání nebezpečné látky;
- hašení;
- ředění, neutralizace, protivýbuchová opatření podle druhu nebezpečné látky (13).

Nebezpečná zóna je také místo nejpravděpodobnější kontaminace nebezpečnou látkou. Ke kontaminaci může dojít:

- vystavením plynným, kapalným a pevným částicím ve vzduchu;
- potřísněním ochranných a věcných prostředků v průběhu činnosti;
- chůzí v kapalinách, pevných látkách a v kontaminované půdě;
- používáním kontaminovaných nástrojů a zařízení;
- záchranou kontaminovaných osob.

Podle druhu a vlastností nebezpečné látky je činnost v nebezpečné zóně spojená zejména s nebezpečím výbuchu, nebezpečím intoxikace, nebezpečím poleptání, nebezpečím ionizujícího záření a nebezpečím infekce.

Hasiči mohou v nebezpečné zóně pracovat pouze ve stanovených ochranných prostředcích. Vstup a výstup ze zóny bývá zpravidla omezen na jedno místo. Po ukončení nebo i přerušení činnosti v nebezpečné zóně se musí hasiči a všechny použité prostředky dekontaminovat. Hasiči vstupují a vystupují z nebezpečné zóny zpravidla ve skupině. Po ukončení činnosti v nebezpečné zóně hasiči postupují po stanovené výstupní trase k místu dekontaminace. Po ukončení činnosti se musí hasiči a veškeré použité prostředky dekontaminovat. Při činnosti dekontaminace je třeba, aby zasahující hasič měl dostatek vzduchu v tlakové láhvi dýchacího přístroje. Tato doba může být až 10 minut (3).

1.4.6.3 Vnější zóna a zóna ohrožení

Vnější zóna obklopuje nebezpečnou zónu a je určena k uzavření místa události. S ohledem na rozvoj havárie se v této zóně prvotně provádí opatření k ochraně obyvatel. Minimální velikost vnější zóny je dána poloměrem 60 – 100 metrů. Uvnitř vnější zóny je zřízen nástupní, dekontaminační a týlový prostor.

Nástupní prostor

Je určen pro soustředění sil a prostředků. Pro zajištění jejich přípravy před přímým nasazením do nebezpečné zóny velitel zásahu zřizuje nástupní prostor. Je umístěn ve vnější zóně a vždy bezprostředně sousedí s nebezpečnou zónou. Musí být na návětrné straně havárie. Pokud není nástupní prostor zřízen formálně, je totožný s místem odstavení techniky. Nástupní prostor musí být organizován takovým způsobem, aby byly vytvořeny podmínky pro koncentrované a efektivní nasazení sil a prostředků při činnosti v nebezpečné zóně. Spočívá v rozdělení nástupního prostoru na místa s charakteristickou činností a v dodržení všech zásad přípravy.

Nástupní prostor je rozdělen na místa pro:

- nasazování ochranných prostředků;
- přípravu věcných prostředků dopravovaných do nebezpečné zóny;
- kontrolu úplnosti a správnosti nasazení ochranných prostředků a věcných prostředků a evidenci a kontrolu plánované doby nasazení – na tomto stanovišti čekají hasiči na pokyn ke vstupu do nebezpečné zóny;
- jistění hasičů při jejich činnosti v nebezpečné zóně.

Dekontaminační prostor

Pro omezení kontaminace sil a prostředků po návratu z nebezpečné zóny velitel zásahu zřizuje dekontaminační prostor. Je umístěn ve vnější zóně na návětrné straně havárie a vždy bezprostředně sousedí s nebezpečnou zónou s výjimkou událostí s radiačním rizikem, kdy se zřizuje na hranici bezpečnostní a vnější zóny. Dekontaminace musí být zajištěna před vstupem prvních hasičů do nebezpečné zóny. Zde nesmí hrozit zasažení nástupního prostoru nebo týlového prostoru sekundární kontaminací. Hranice prostoru musí být označené a přísně dodržované. Dekontaminační prostor je jediným místem výstupu z nebezpečné zóny.

Dekontaminační prostor musí být správně organizovaný, aby bylo zamezeno nebezpečí následné kontaminace sil a prostředků po návratu z nebezpečné zóny. Organizace spočívá v rozdělení dekontaminačního prostoru na místa s charakteristickou činností a nebezpečím.

Dekontaminační prostor je rozdělen na místa pro:

- odkládání kontaminovaných nástrojů, technických prostředků a zařízení;
- nanášení dekontaminačního prostředku a jeho opláchnutí;
- měření účinnosti dekontaminace, odkládání osobních ochranných prostředků;
- opětovné vystrojení do osobních výstrojních součástí (10).

Týlový prostor

Je na hranici vnější zóny a nehrozí zde žádné zasažení nebezpečnou látkou. Slouží k soustředění sil a prostředků, které se dostavily na místo zásahu a k regeneraci fyzických sil nasazených hasičů. Význam týlového prostoru je zejména při haváriích velkého rozsahu a nasazení velkého počtu sil a prostředků. Týlový prostor se dělí na stanoviště:

- seřadovací;
- vystrojovací.

Seřadovací stanoviště je určené k soustředění příjíždějících jednotek PO. Síly a prostředky jsou nasazeny jen v případě vyžádání velitele zásahu. Jsou zde také vytvořeny podmínky pro odpočinek a občerstvení zasahujících hasičů.

Na vystrojovacím stanovišti se hasiči vybavují ochrannými prostředky a potřebnou výstrojí.

Zóna ohrožení

Je to prostor možného šíření produktů nebezpečné látky na síly a prostředky, zejména ve směru větru.

1.4.7 Humanitární pomoc obyvatelstvu a jeho nouzové přežití

1.4.7.1 Humanitární pomoc obyvatelstvu

Humanitární pomoc je souhrn opatření v materiální, duchovní, zdravotní, sociální a právní oblasti, které poskytují jednotlivci, skupiny, spolky, státní i nestátní organizace ve prospěch obyvatelstva postiženého mimořádnou událostí nebo krizovou situací. Je

organizována s cílem zlepšit životní podmínky postiženého obyvatelstva a zmírnit jeho utrpení.

Pravidla pro realizaci humanitární pomoci jsou uvedena v nařízení vlády č.463/2000 Sb. o stanovení pravidel zapojování do mezinárodních záchranných operací, poskytování a přijímání humanitární pomoci a náhrad výdajů vynakládaných právníky osobami a podnikajícími fyzickými osobami na ochranu obyvatelstva v § 5 poskytování a přijímání humanitární pomoci a v § 6 organizování humanitární pomoci.

HZS Jihočeského kraje ÚO České Budějovice organizuje a koordinuje humanitární pomoc v kraji. V době, kdy není vyhlášen krizový stav, poskytuje obyvatelstvu postiženému mimořádnou událostí základní humanitární pomoc.

HZS kraje je schopen poskytnout okamžitou a následnou humanitární pomoc obyvatelstvu postiženému mimořádnou událostí pro 20 osob v rámci vybraných požárních stanic, pro 50 osob v rámci hlavních požárních stanic a pro 50 osob automobilovým kontejnerem pro přežití. Složení materiálu umožňuje poskytnout postiženým osobám základní oblečení, příkrývky, základní hygienické potřeby, výdej teplých nápojů a stravy, případně poskytnout nouzové přístřeší ve stanech, není-li možné obyvatele bez přístřeší umístit v určených objektech nouzového ubytování. Naložení materiálu a jeho dopravu na místo určení, rozvinutí a obsluhu místa humanitární pomoci zabezpečují prvotně jednotky HZS kraje. Zde by jistě mohly pomoci jednotky SDH obcí.

Pro řešení pomoci v případech mimořádných událostí velkého rozsahu, kdy přijatá opatření na krajské úrovni již nepostačují, se i nadále počítá s možností vyžádat pomoc z centrální úrovně v působnosti MV – GŘ HZS ČR. Za krizových situací lze dále vyžádat zásoby humanitární pomoci spravované Správou státních hmotných rezerv a materiální základny humanitární pomoci Armády ČR. Podrobný přehled využitelného materiálu je uveden v Havarijním plánu Jihočeského kraje.

Při katastrofách na území České republiky se předpokládá do humanitární pomoci zapojení dobrovolných nevládních neziskových organizací a institucí, očekává se iniciativa občanů v nabídce osobní a věcné pomoci. Koordinaci přijímání a výdeje materiálu humanitární pomoci na území kraje provádí stálá pracovní skupina ochrany

obyvatelstva krizového štábu, která usměrňuje tok materiálu z hlediska času a sortimentu, vede celkový přehled o množství přijatého a expedovaného materiálu.

K organizovanému přijímání a výdeji materiálních darů humanitární pomoci se vytváří sběrná místa, pro cílové usměrňování dobrovolných pracovníků do postižených míst společné ubytovny a stravovny. Zřízení a obsluha se ponechává na iniciativě obcí, humanitárních organizací a občanských sdružení. Krajský úřad a obce vytváří sběrné sklady humanitární pomoci v rámci svých územních obvodů, v nichž se shromažďují dary od právnických a podnikajících fyzických osob většího objemu i zahraniční humanitární pomoc směřovaná pro potřeby kraje a obcí v kraji. Tato humanitární pomoc pro postižené obyvatelstvo se zde rozděluje a předává obcím, občanským sdružením nebo jednotlivým právnickým a podnikajícím fyzickým osobám k předání obyvatelstvu nebo použití pro záchranné a likvidační práce (1).

1.4.7.2 Nouzové přežití

Součástí hlavních opatření ochrany obyvatelstva při mimořádné události nebo krizové situaci je nouzové přežití obyvatelstva, zaměřené především na nouzové ubytování obyvatelstva, jeho zásobování potravinami, pitnou vodou, hygienickými potřebami, na poskytování nouzových základních služeb, na zabezpečení nouzových dodávek energií a na organizování humanitární pomoci (5).

Zabezpečení opatření nouzového přežití

Zabezpečení nouzového přežití představuje souhrn činností a postupů věcně příslušných orgánů, dalších zainteresovaných subjektů a samotných občanů prováděných s cílem minimalizovat negativní dopady mimořádné události nebo krizové situace na zdraví a životy postiženého obyvatelstva. Opatření nouzového přežití zpravidla navazují na evakuaci obyvatelstva z postiženého území nebo jsou realizována přímo v zóně havarijního plánování, prostoru mimořádné události nebo krizové situace.

Opatření nouzového přežití budou zabezpečována nepřetržitě po dobu, po kterou situace postiženého obyvatelstva bude vyžadovat plnění mimořádných opatření k zachování jeho zdraví, života a životních potřeb.

Realizace opatření nouzového přežití budou zpravidla ukončena návratem postiženého obyvatelstva do sídlištních aglomerací původních bydlišť a obnovením funkce infrastruktury v nich nebo situací, kdy v prostorech, do kterých byly osoby evakuací umístěny, bude stávající infrastruktura schopna zabezpečovat potřeby původního i evakuovaného obyvatelstva a mimořádná opatření již nebudou nutná (5).

Přehled opatření nouzového přežití

Přehled základních opatření nouzového přežití je vymezen ve vyhlášce č. 328/2001 Sb. o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému.

V havarijním plánu jsou opatření nouzového přežití zpracována v plánu konkrétní činnosti - „Plán nouzového přežití obyvatelstva“, ve vnějších havarijních plánech se vybraná opatření k nouzovému přežití obyvatelstva zapracovává do plánu evakuace osob (5).

Opatření nouzového přežití obyvatelstva zahrnují:

- nouzové ubytování;
- nouzové zásobování základními potravinami;
- nouzové zdroje pitné vody;
- nouzové základní služby obyvatelstvu;
- nouzové dodávky energií;
- organizování humanitární pomoci (5).

Uvedená opatření nouzového přežití jsou v gesci státu, na jejich plnění se podílejí orgány samosprávy, právnické osoby, podnikající fyzické osoby, občanská sdružení, nevládní organizace a občané.

Opatření nouzového přežití se plánují pro řešení mimořádné události, které vyžadují vyhlášení třetího nebo zvláštního stupně poplachu dle vyhlášky MV č. 328/2001 Sb. o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému a pro řešení krizových situací.

Nouzové ubytování bude v prvé řadě poskytováno v budovách a zařízeních, které jsou v majetku obcí, měst, kraje, jako jsou školy, ubytovny, tělocvičny atd., kde je možné též připravovat nebo upravovat stravu a zabezpečit její podávání ve stálých jídelnách. Tato zařízení jsou většinou vybavena i dostačujícím sociálním zařízením.

Nouzové zásobování základními potravinami znamená, že po vyhlášení krizového stavu mohou být stanovena regulační opatření v zásobování obyvatelstva ke zmírnění dopadů krizových situací na obyvatelstvo a národní hospodářství v období nedostatečného zásobování z obvyklých zdrojů.

Nouzové zásobování pitnou vodou se provádí na celém území České republiky, v kterémkoli území postiženém mimořádnou událostí po nezbytně nutnou dobu, potřebnou pro obnovení funkce běžného zásobování pitnou vodou, pokud nelze zajistit zásobování obyvatel pitnou vodou v rámci běžného zásobování z vodovodů pro veřejnou potřebu.

Nouzové dodávky energií se při mimořádných událostech řídí vyhláškami o stavech nouze v elektroenergetice č. 219/2001 Sb., v plynárenství č.167/2001 Sb. a teplárenství č. 225/2001 Sb.

- elektrická energie pro obyvatelstvo bude dodávána podle příslušného regulačního stupně;
- plyn bude dodáván podle omezujících otopových křivek, které umožní vytápění objektů na minimální teplotu nebo havarijního odběrového stupně;
- dodávka tepla bude pro obyvatelstvo prováděna na základě regulačního plánu podle odběrových diagramů k jednotlivým regulačním stupňům (5).

Zabezpečení nouzového přežití obyvatelstva

Nouzové přežití obyvatelstva bude zpravidla zabezpečováno v těchto etapách:

- příprava;
- plánování;
- zabezpečení opatření nouzového přežití obyvatelstva;
- pomoc a kontrola, školení a procvičování (5).

Příprava vychází z analýzy rizik daného teritoria. Na základě výsledků těchto analýz se stanoví, při kterých mimořádných událostech nebo krizových situacích je nutno naplánovat realizaci opatření pro zabezpečení nouzového přežití obyvatelstva.

Plánování - opatření k nouzovému přežití obyvatelstva budou plánována tam, kde na základě analýzy rizik by v důsledku mimořádné události nebo krizové situace bylo

ohroženo ubytování obyvatelstva, jeho zásobování potravinami, pitnou vodou a zabezpečení základními službami.

Pomoc a kontrola – jedná se o pomoc při sladění činností a systému zabezpečení nouzového přežití, kontroluje se plnění opatření k zabezpečení nouzového přežití.

Školení a procvičování je součástí procesu příprav k zabezpečení realizace nouzového přežití. K tomu by měla být organizována školení odpovědných pracovníků, následně i procvičování situací za účelem sladění činností správních úřadů, pochopení problematiky a uplatnění zpětných vazeb (5).

1.5 Jednotky sborů dobrovolných hasičů obcí

V bakalářské práci se autor chce zabývat jednotkami SDH obcí a to především z důvodu praktické části bakalářské práce, kde na dotazník ve znalosti týkající se oblasti ochrany obyvatelstva odpovídalo 49 velitelů a jeden hasič jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí.

Vnitřní organizace a vybavení jednotek PO včetně dislokace jednotlivých druhů jednotek PO musí být zvolena tak, aby území obce bylo podle stupně nebezpečí zabezpečeno požadovaným množstvím sil a prostředků. To je základní princip tzv. plošného pokrytí území kraje a potažmo také ČR. Platí přitom, že má být splněna požadovaná doba dojezdu jednotek PO (7).

V současné době základní páteř systému plošného pokrytí území krajů jednotkami PO tvoří jednotky hasičských záchranných sborů krajů, které jsou při své činnosti významnou měrou doplňovány a podporovány jednotkami sborů dobrovolných hasičů obcí.

Obce v samostatné působnosti zřizují jednotky sboru dobrovolných hasičů obcí k hašení požárů a provádění záchranných prací při živelných pohromách a jiných mimořádných událostech a plnění dalších úkolů v oblasti ochrany obyvatelstva. Potřeba jednotek SDH obcí se významnou měrou ukazuje v posledních letech zejména při živelných pohromách, kdy jsou zpravidla jedinými subjekty v obci, které poskytují pomoc při plnění úkolů při mimořádných událostech včetně základní pomoci obyvatelstvu.

1.5.1 Zřízení jednotky

Zřízení jednotky SDH obce a zabezpečení její připravenosti k zásahu dle § 29 zákona č. 133/1985 Sb. o požární ochraně je z organizačního, materiálního i finančního hlediska v samostatné působnosti obcí.

„Obec zřizuje a spravuje jednotku SDH obce. Velitele této jednotky, po vyjádření hasičského záchranného sboru kraje k jeho způsobilosti vykonávat funkci velitele, jmenuje a odvolává starosta obce. Přihlíží přitom k návrhu občanského sdružení působícího na úseku požární ochrany. Ke zvýšení akceschopnosti a zkvalitnění činnosti jednotky SDH obce nebo jednotky SDH podniku se mohou do těchto jednotek zařadit i osoby vykonávající tuto službu jako své zaměstnání. O tomto opatření rozhodne obec, právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba po projednání s hasičským záchranným sborem“ (20).

Činnost v jednotce SDH obce při hašení požárů a provádění záchranných a likvidačních prací při živelných pohromách a jiných mimořádných událostech se považuje za výkon občanské povinnosti. Činnost v jednotce SDH obce při nařízeném cvičení nebo nařízené odborné přípravě je jiným úkonem v obecném zájmu. Všech členů jednotky se týká zdravotní prohlídka. Nových členů se týká především vstupní prohlídka, která vyplývá z § 29 a § 69b zákona č. 133/1985 Sb. o požární ochraně. Po absolvování vstupní zdravotní prohlídky absolvují členové periodické zdravotní prohlídky v intervalu 1 x za 2 roky.

Každý člen jednotky musí být vybaven ochrannými pracovními prostředky, které jsou poskytovány při výkonu služby na místě zásahu, při provádění praktického výcviku, při prováděcích a taktických cvičeních a při využití jednotky pro plnění úkolů ochrany obyvatelstva v rozsahu základní výbavy.

Jednotky SDH obcí disponují požární technikou a věcnými prostředky PO, které používají k zásahu. Požární techniku a věcné prostředky PO mohou jednotky použít jen, pokud je provedena kontrola provozuschopnosti, před jeho zařazením k jednotce, před použitím, po použití, v pravidelných intervalech nebo podmínek, které stanovil výrobce. Minimální požadavky na vybavení jednotky SDH obce stanovuje příloha č. 4 vyhlášky č. 247/2001 Sb. o organizaci a činnosti jednotek PO a se odvíjí od kategorie jednotky. Další vybavení nad rámec požadavků vyhlášky 247/2001 Sb. o organizaci a činnosti

jednotek PO se odvíjí z předurčenosti jednotky SDH obce pro záchranné práce při silničních dopravních nehodách, předurčenosti na havárie spojené s únikem nebezpečných látek a dále předurčenosti pro plnění úkolů v oblasti ochrany obyvatelstva. Možnosti obstarání vybavení se doporučuje projednat s územně příslušným HZS kraje (12).

1.5.2 Úkoly jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí

Úkoly jednotek SDH obcí jsou shodné s úkoly profesionálních hasičů. Patří sem požární zásah, záchranné práce a další úkoly na úseku ochrany obyvatelstva. Každá jednotka SDH obce musí být schopna na území svého zřizovatele tyto úkoly plnit. Při plnění úkolů v oblasti ochrany obyvatelstva je optimálním řešením pro obec využít právě jednotku SDH obce, která má navýšen počet členů tak, aby jednotka zvládala plnění i těchto úkolů. Navýšení početních stavů vychází ze zkušeností, kdy jednotka je při rozsáhlé mimořádné události nasazena mimo území obce. Jednotky SDH obcí jsou zvláště důležité v současném období, kdy nelze počítat s rozsáhlým nasazením AČR k plnění úkolů v oblasti ochrany obyvatelstva.

1.5.3 Zajištění odborné způsobilosti členů jednotky

Po vstupním proškolení ze všeobecné bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci pro činnost v objektech a s majetkem obce následuje zajištění odborné způsobilosti členů dle zákona o PO. Odborná způsobilost jednotky vychází z § 72 zákona o PO a podrobnosti stanoví vyhláška o jednotkách PO, pokyny generálního ředitele HZS ČR k provádění odborné přípravy a odborné způsobilosti členů jednotek SDH obcí.

Členové jednotky mohou samostatně vykonávat službu při zdolávání požáru až po absolvování základní odborné přípravy. Základní odbornou přípravu zajišťuje pro členy velitel jednotky. Členové jednotky musí absolvovat příslušnou základní odbornou přípravu a příslušný kurz odborné způsobilosti nejpozději do 12 měsíců od zařazení do příslušné funkce v jednotce. Druhy a délky kurzů odborné způsobilosti členů jednotky pro vybrané funkce stanovuje svými pokyny Ministerstvo vnitra – generální ředitelství HZS ČR, které zveřejňuje na svých webových stránkách.

Občané provádějící určité činnosti by měli mít možnost obracet se na připravené odborníky v oblasti ochrany obyvatelstva, kterými by mohli být právě vyškolení členové jednotek SDH obcí.

V rámci odborné přípravy jednotek SDH obcí probíhá periodické školení v oblasti ochrany obyvatelstva, které se koná na všech územních odborech HZS Jihočeského kraje.

V tabulce číslo pět je uveden počet provedených kurzů týkajících se ochrany obyvatelstva na území Jihočeského kraje v roce 2009.

Tabulka 4: Počet provedených kurzů v roce 2009

ÚO HZS	počet kurzů	počet proškolených velitelů	počet ostatních proškolených členů jednotek	celkový počet proškolených osob
České Budějovice	1	4	28	32
Český Krumlov	1	8	34	42
Jindřichův Hradec	1	11	22	33
Písek	1	5	27	32
Prachatice	1	71	0	71
Strakonice	1	11	45	56
Tábor	1	4	24	28
celkem za kraj	7	114	180	294

Zdroj: HZS JČK

Autor bakalářské práce zde zmiňuje jednu přípravu jednotek sborů dobrovolných hasičů v oblasti ochrany obyvatelstva, která byla pořádána HZS Jihočeského kraje ÚO České Budějovice ve dnech 25. – 26. září 2009 a uskutečnila se v obci Lhota u Mladošovic v okrese České Budějovice. Obsah a fotografie z této přípravy jsou uvedeny v příloze bakalářské práce.

2 CÍL PRÁCE A HYPOTÉZA

2.1 Cíl práce

Cílem této práce na téma „Vybrané úkoly jednotek požární ochrany při zabezpečení ochrany obyvatelstva“ je rozebrání úkolů a činností jednotek požární ochrany zaměřených na úsek civilní ochrany a ochrany obyvatelstva. Dále posoudit připravenost a vybavenost jednotek požární ochrany. Praktická část mé bakalářské práce je zaměřena na zjištění úrovně znalostí velitelů jednotek sboru dobrovolných hasičů obcí v oblasti civilní ochrany a ochrany obyvatelstva.

2.2 Hypotéza

Ověření hypotézy: Jednotky požární ochrany mají znalosti v oblasti ochrany obyvatelstva a jsou připravené pro její zabezpečení.

3 METODIKA

3.1 Použité metody

Ke zpracování výzkumu této bakalářské práce na téma „Vybrané úkoly jednotek požární ochrany při zabezpečení ochrany obyvatelstva“ byla použita technika sběru dat formou dotazníku, který obsahuje 22 otázek.

V rámci statistického zpracování jsou v práci použity základní metody popisné statistiky, která zajišťuje a sumarizuje informace, zpracovává je ve formě grafů a vypočítává jejich číselné charakteristiky. Předpokladem úspěchu použití statistických metod je však respektování jejich předpokladů. Proto byla nakonec zvolená grafická prezentace zjištěných dat, která poskytuje základní představu o vlastnostech datového souboru. V případě této bakalářské práce byl zvolen pro prezentaci základní typ grafů.

První tři otázky jsou zaměřeny na charakteristiku zkoumaného souboru (věk, funkce v jednotce, kategorie jednotky). Následující otázky jsou již zaměřeny na obecné otázky týkající se ochrany obyvatelstva, znalosti vyhlášky č. 247/2001 Sb., varování a evakuace obyvatelstva, psychologické péče při mimořádných událostech a dekontaminace. Výzkum probíhal v měsíci březnu roku 2009. Celkem bylo rozdáno 50 dotazníků.

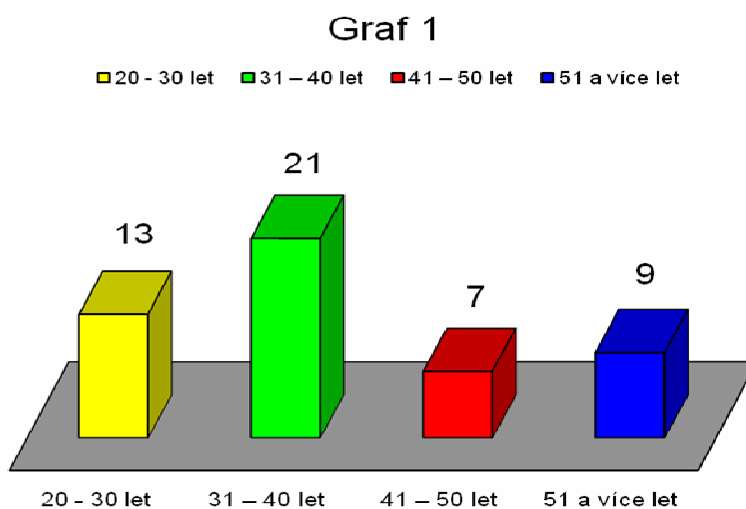
3.2 Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumný soubor tvořili velitelé jednotek a jeden hasič sboru dobrovolných hasičů obce. Výzkumu se zúčastnilo 50 respondentů z okresu České Budějovice, kteří v rámci svého vzdělávání prováděli periodické školení velitelů.

4 VÝSLEDKY

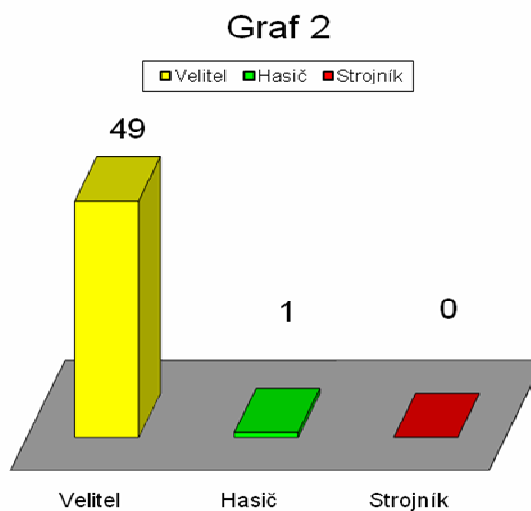
V následující části je vyhodnocen dotazník, který je zaměřen na zjištění úrovně vědomostí velitelů jednotek sboru dobrovolných hasičů obcí v oblasti ochrany obyvatel. Celkem se tohoto výzkumu zúčastnilo 50 respondentů (výsledky viz grafy č.1–22).

1) Rozdělení respondentů podle věku.

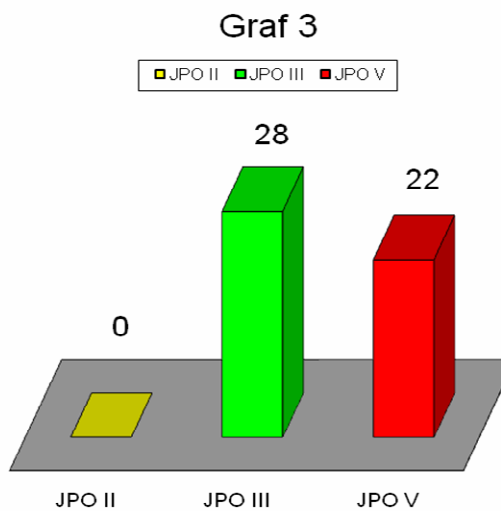
Z 50 respondentů bylo 26 % ve věku 20-30 let, 42 % ve věku 31-40 let, 14 % ve věku 41-50 let, 18 % ve věku 51 a více let.

2) Rozdělení podle funkce, kterou vykonávají ve sboru dobrovolných hasičů obcí.

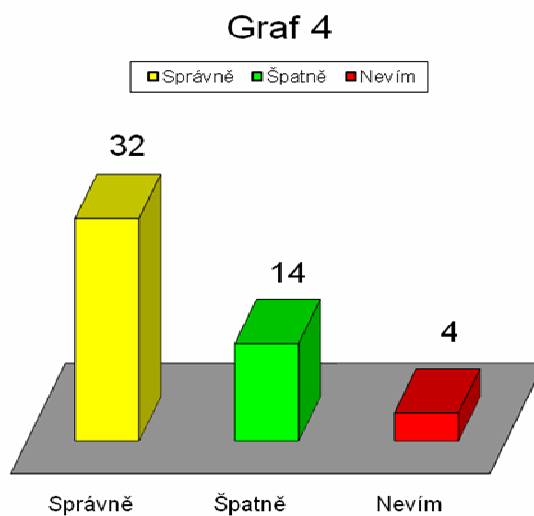
Z 50 respondentů bylo 98 % ve funkci velitel, 2 % ve funkci hasič a 0 % ve funkci strojník.

3) Rozdělení podle kategorie jednotky SDH obce.

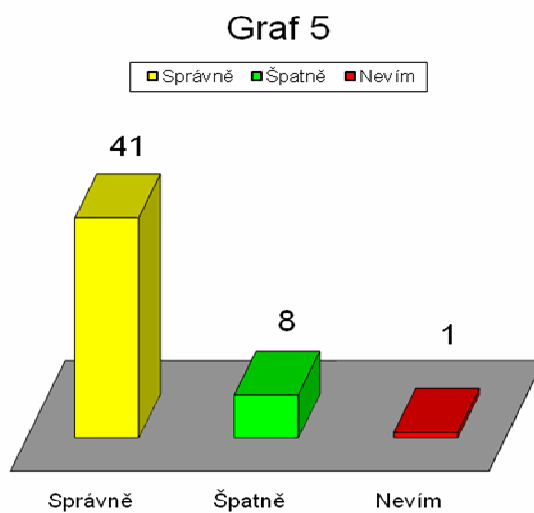
Z 50 respondentů bylo 0 % z kategorie JPO II, 56 % z kategorie JPO III a 44 % z kategorie JPO V.

4) Co si představujete pod pojmem „ochrana obyvatelstva“?

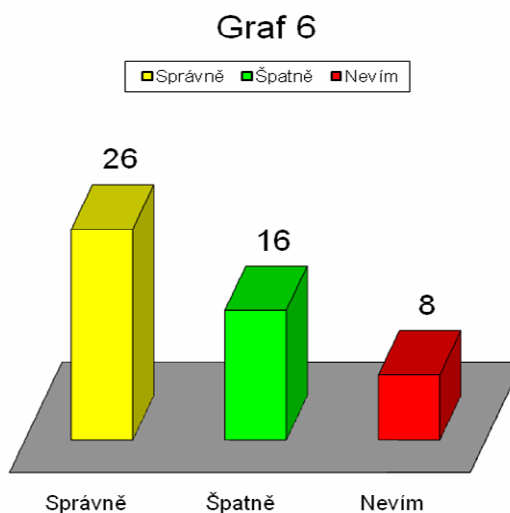
Na otázku č. 4 odpovědělo 64 % respondentů správně, 28 % respondentů špatně, 8 % respondentů nevím.

5) Jaké jsou základní složky Integrovaného záchranného systému?

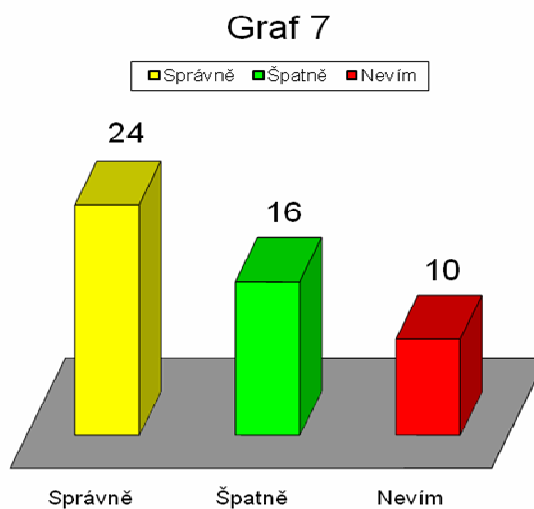
Na otázku č. 5 odpovědělo 82 % respondentů správně, 16 % respondentů špatně, 2 % respondentů nevím.

6) Uveďte, co si představujete pod pojmem „ukrytí obyvatelstva“?

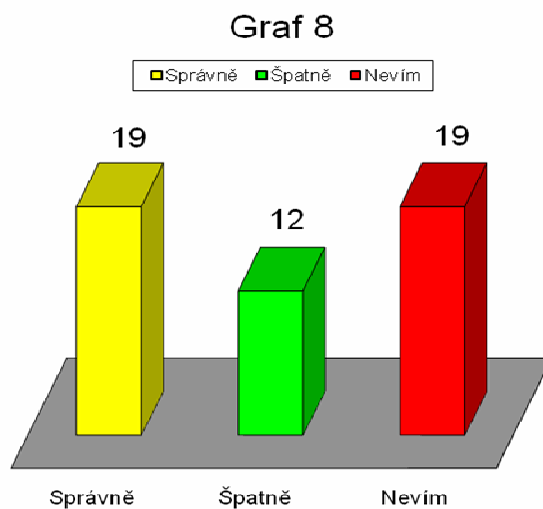
Na otázku č. 6 odpovědělo 52 % respondentů správně, 32 % respondentů špatně, 16 % respondentů nevím.

7) Co znamená pojem „nouzové přežití obyvatelstva“?

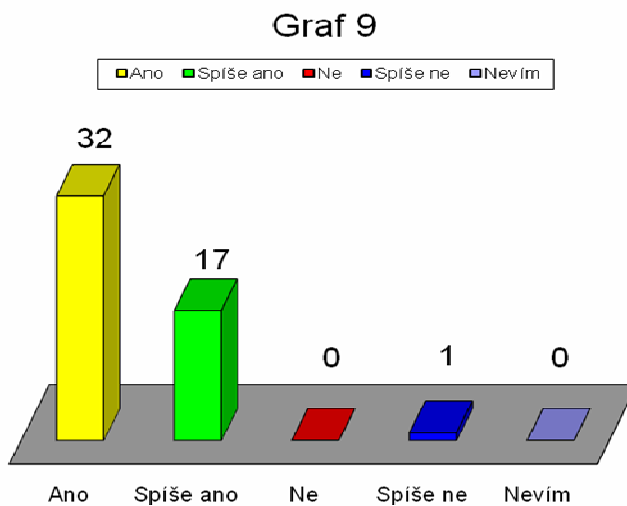
Na otázku č.7 odpovědělo 48 % respondentů správně, 32 % respondentů špatně, 20 % respondentů nevím.

8) Jaké úkoly vyhláška č. 247/2001 Sb. §30 udává jednotkám požární ochrany?

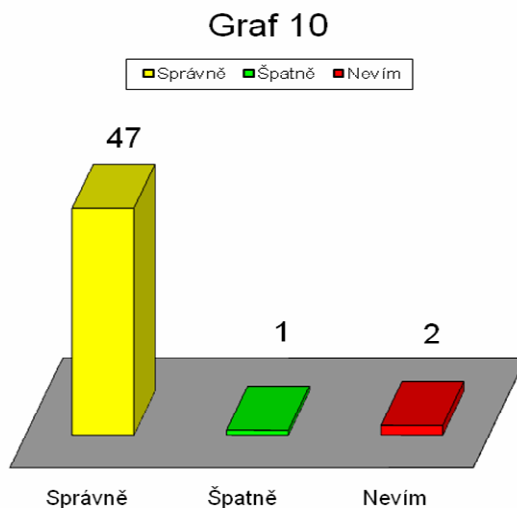
Na otázku č.8 odpovědělo 38 % respondentů správně, 24 % respondentů špatně, 38 % respondentů nevím.

9) Znáte, co znamená pojem „varování obyvatelstva“?

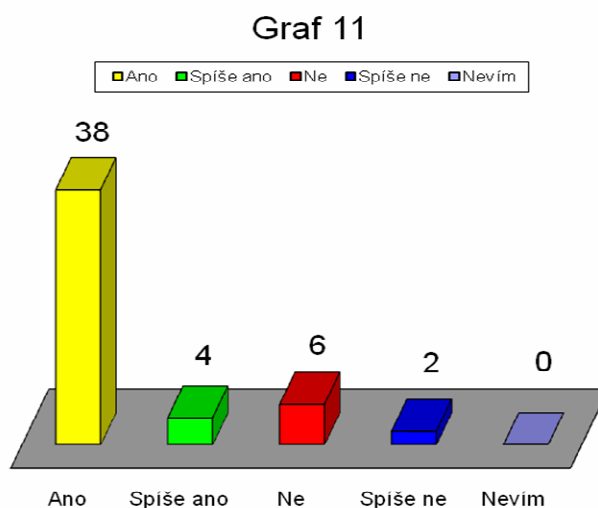
Na otázku č.9 odpovědělo 64% respondentů ano, 34 % respondentů spíše ano, 0 % respondentů ne, 2 % respondentů spíše ne a 0 % respondentů nevím.

10) Uved'te, jak se provádí ověření provozuschopnosti systému varování a vyrozumění?

Na otázku č.10 odpovědělo 94 % respondentů správně, 2 % respondentů špatně, 4 % respondentů odpovědělo nevím.

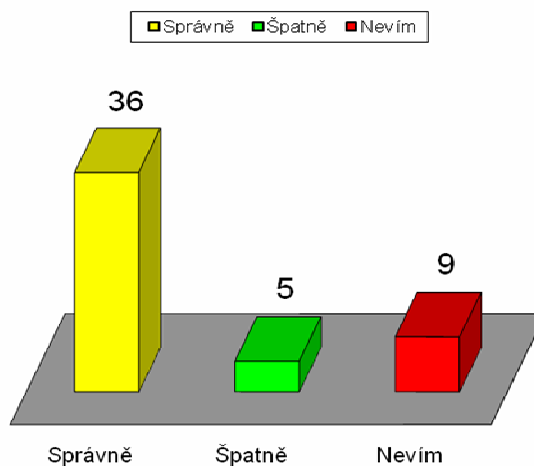
11) Máte možnost ve Vaší obci varovat obyvatelstvo jinak, než sirénami např. megafonem v zásahovém vozidle, obecním rozhlasem apod.?

Na otázku č.11 odpovědělo 76 % respondentů ano, 8 % respondentů spíše ano, 12 % respondentů ne, 4 % respondentů spíše ne a 0 % respondentů nevím.

12) Jaké informace v souvislosti s varováním obyvatelstva je možné takto sdělit?

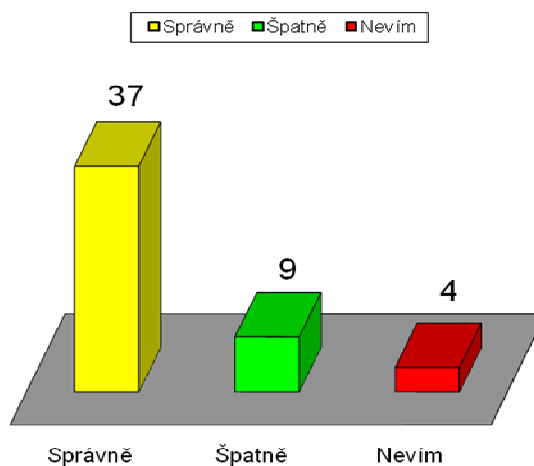
Graf 12

Na otázku č.12 odpovědělo 72 % respondentů správně, 10 % respondentů špatně, 18 % respondentů nevím.

13) Co znamená pojem „evakuace“?

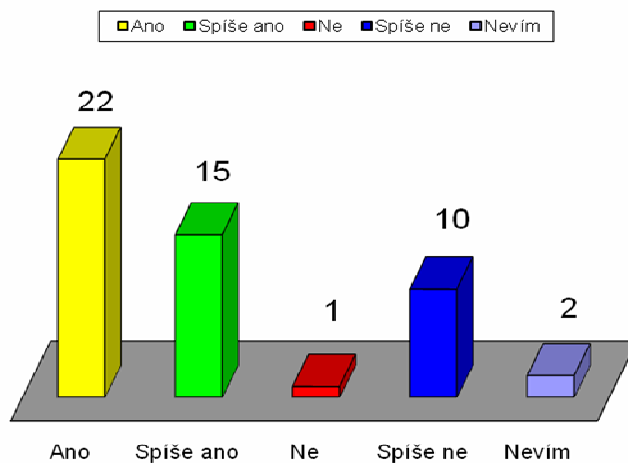
Graf 13

Na otázku č.13 odpovědělo 74 % respondentů správně, 18 % respondentů špatně, 8 % respondentů nevím.

14) Víte, jaké je pořadí evakuace při mimořádné události?

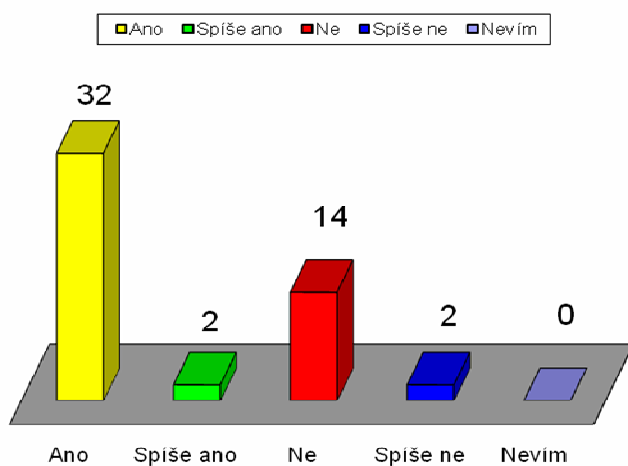
Graf 14

Na otázku č.14 odpovědělo 44 % respondentů ano, 30 % respondentů spíše ano, 2 % respondentů ne, 20 % respondentů spíše ne a 4 % respondentů nevím.

15) Setkal jste se Vy osobně s evakuací osob, zvířat, materiálu např. při povodni, požáru, úniku chemické látky apod.?

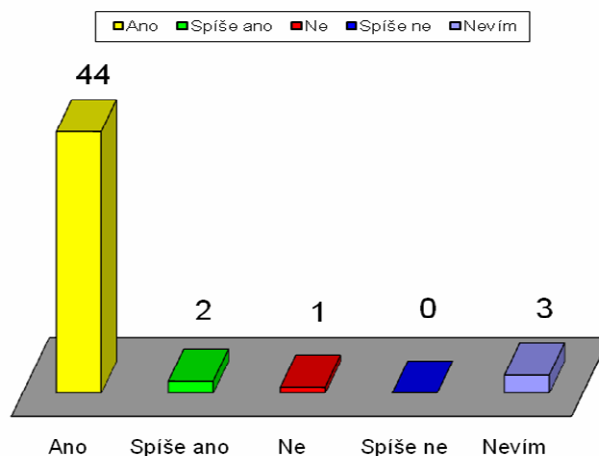
Graf 15

Na otázku č.15 odpovědělo 64 % respondentů ano, 4 % respondentů spíše ano, 28 % respondentů ne, 4 % respondentů spíše ne a 0 % nevím.

16) Vycházel Vám městský, popř. obecní úřad vstříc při mimořádných událostech např. povodni, požáru, úniku chemické látky apod.?

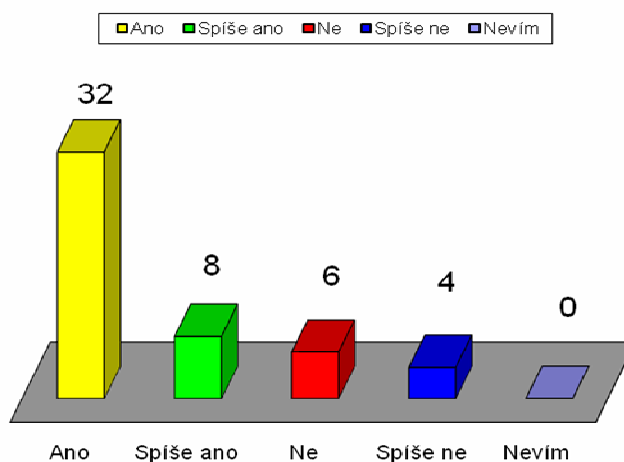
Graf 16

Na otázku č.16 odpovědělo 88 % respondentů ano, 4 % respondentů spíše ano, 2 % respondentů ne, 0 % respondentů spíše ne a 6 % respondentů nevím.

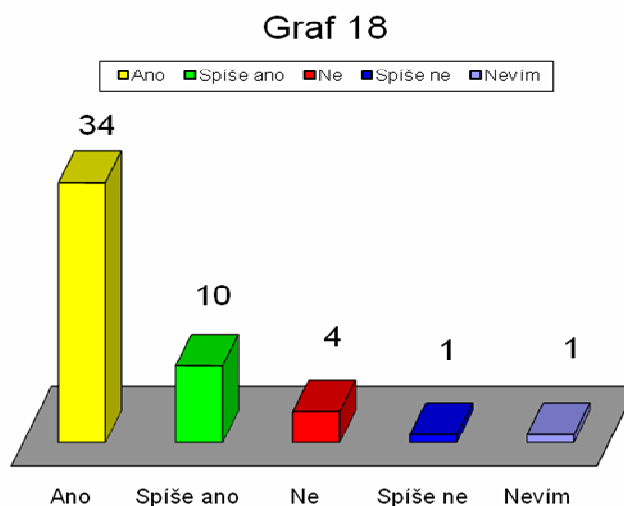
17) Je u Vás v obci možnost dočasně ubytovat evakuované osoby při mimořádné události?

Graf 17

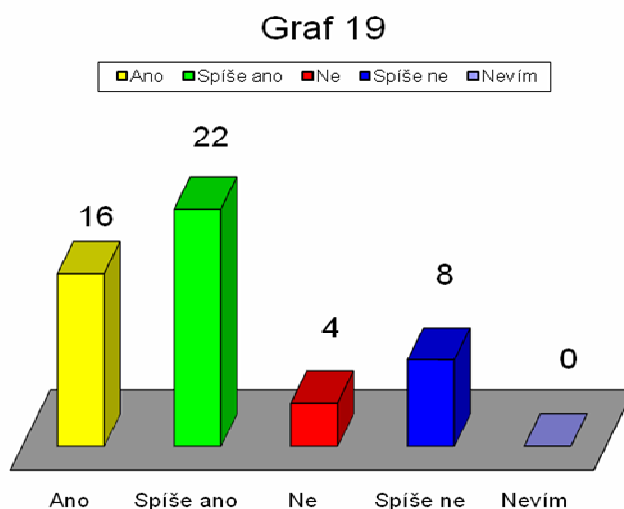
Na otázku č.17 odpovědělo 64 % respondentů ano, 16 % respondentů spíše ano, 12 % respondentů ne, 8 % respondentů spíše ne a 0 % nevím.

18) Máte ve své obci místo na uložení materiální humanitární pomoci např. balené pitné vody, přikrývek, hygienických prostředků?

Na otázku č.18 odpovědělo 68 % respondentů ano, 20 % respondentů spíše ano, 8 % respondentů ne, 2 % respondentů spíše ne a 2 % respondentů nevím.

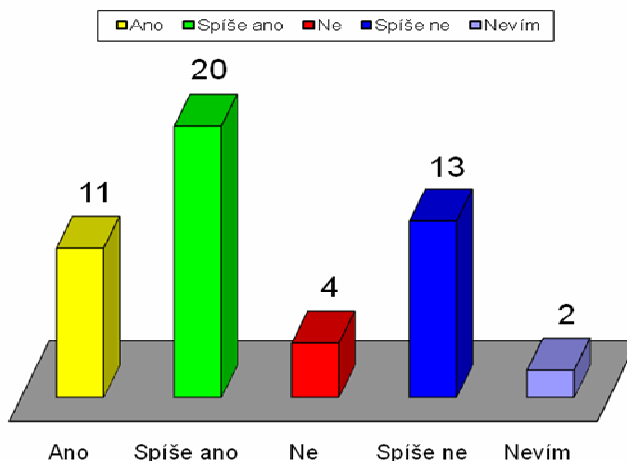
19) Víte, jak přistupovat k osobám zasažených mimořádnou událostí?

Na otázku č.19 odpovědělo 32 % respondentů ano, 44 % respondentů spíše ano, 8 % respondentů ne, 16 % respondentů spíše ne a 0 % nevím.

20) Myslíte si, že by bylo vhodné, aby jednotky požární ochrany poskytovaly psychologickou péči osobám zasažených mimořádnou událostí?

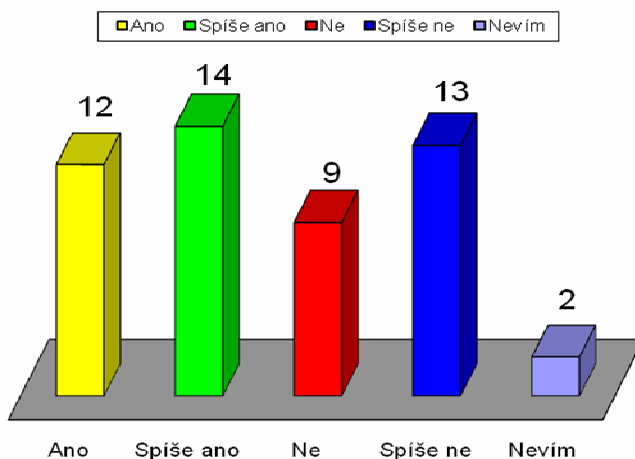
Graf 20

Na otázku č. 20 odpovědělo 22 % respondentů ano, 40 % respondentů spíše ano, 8 % respondentů ne, 26 % respondentů spíše ne a 4% respondentů nevím.

21) Znáte zásady při provádění dekontaminace?

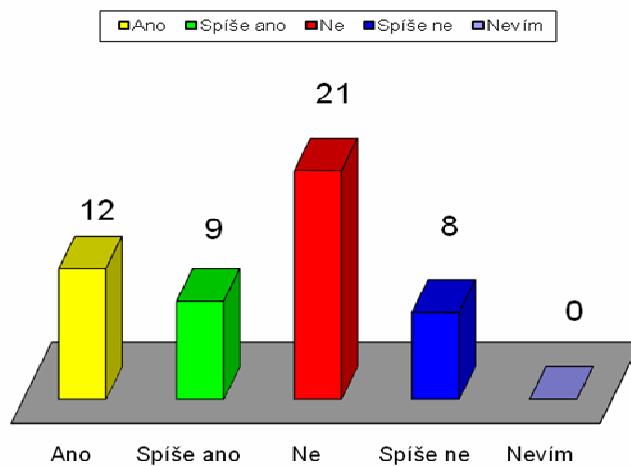
Graf 21

Na otázku č.21 odpovědělo 24 % respondentů ano, 28 % respondentů spíše ano, 18 % respondentů ne, 26 % respondentů spíše ne a 4 % respondentů nevím .

22) Máte ve své jednotce technické prostředky na vytýčení nebezpečné zóny např. při úniku nebezpečné látky?

Graf 22

Na otázku č.22 odpovědělo 24 % respondentů ano, 18 % respondentů spíše ano, 42 % respondentů ne, 16 % respondentů spíše ne a 0 % nevím.

5 DISKUZE

Cílem diskuse je zhodnocení úrovně znalostí velitelů jednotek SDH obcí v oblasti civilní ochrany a ochrany obyvatelstva a možnosti jejich sborů v této oblasti. Ke zjištění byla zvolena technika sběru dat pomocí dotazníku, který obsahoval 22 otázek. Na dotazník odpovídalo 50 respondentů. První tři otázky byly zaměřeny na charakteristiku zkoumaného souboru (věk, funkce, kategorie jednotky SDH obce).

Z odpovědí na první otázku bylo zjištěno, že 26 % respondentů je ve věku 20-30 let, 42 % respondentů ve věku 31-40 let, 14 % respondentů ve věku 41-50 let a 18 % respondentů ve věku 51 a více let. Z toho vyplývá, že se jedná o skupinu respondentů spíše starších s předpokladem více zkušeností v oblasti PO. Z odpovědí na druhou otázku, týkající se funkce, kterou respondenti ve své jednotce SDH obcí vykonávají, vyplynulo, že 98 % respondentů vykonává funkci velitel a 2 % funkci hasič. Třetí otázka zjišťovala, v jaké kategorii jednotky SDH obcí respondenti působí a vykonávají své funkce. Z odpovědí bylo zjištěno, že v kategorii JPO II působí 0 % respondentů, v kategorii JPO III působí 56 % respondentů a v JPO V působí 44 % respondentů.

Následující otázky se již týkaly ochrany obyvatelstva. V otázce číslo čtyři bylo zjišťováno, co si respondenti představují pod pojmem „ochrana obyvatelstva“. 64 % respondentů odpovědělo správně, 28 % špatně a 8 % nevím. Z toho vyplývá, že respondenti se s tímto pojmem již setkali a ví, co představuje. A proto většina odpověděla správně.

V otázce číslo pět „Jaké jsou základní složky IZS“ uvedlo 82 % správnou odpověď, 16 % špatnou odpověď a 2 % odpovědělo nevím. Z výsledku je zřejmé, že respondenti znají tyto složky, protože jejich jednotky SDH obcí mezi tyto složky rovněž spadají. Myslím si, že se s těmito složkami v praxi již většina respondentů setkala a z toho pramení správnost odpovědí na tuto otázku.

Otázkou číslo šest bylo zjišťováno, co si respondenti představují pod pojmem „ukrytí obyvatelstva“. Na tuto otázku odpovědělo 52 % respondentů správně, 32 % špatně a 16 % nevím. Zde odpovědělo přes polovinu respondentů správně a dovoluji si tvrdit, že je to tím, že většina respondentů je starších 30 let a pamatují si ze sedmdesátých a osmdesátých let propagaci civilní obrany a různá teoretická i praktická cvičení.

Na otázku číslo sedm „Co znamená pojem nouzové přežití obyvatelstva“ odpovědělo 48 % respondentů správně, 32 % špatně a 20 % nevím. Myslím si, že u otázek číslo čtyři, šest a sedm je poměrně vysoké číslo správných odpovědí také dáno tím, že v poslední době dochází v okrese České Budějovice ke stále častější odborné přípravě členů jednotek SDH obcí v oblasti ochrany obyvatelstva. A na těchto se tyto pojmy probírají.

Následující otázka číslo osm zněla „Jaké úkoly vyhláška č. 247/2001 Sb. §30 udává jednotkám požární ochrany“. Správně na tuto otázku odpovědělo 38 %, 24 % špatně a 38 % nevím. Vzhledem k tomu, že možných odpovědí na tuto otázku je sedm, vyhodnocoval jsem jako správnou odpověď tři ze sedmi zodpovězených úkolů. Přesto je úspěšnost pouze 38 % správných odpovědí. Domníval jsem se, že dotazovaní respondenti, kteří jsou ve funkci velitel jednotky a procházející odbornou přípravou v oblasti ochrany obyvatelstva, budou mít lepší znalosti v oblasti zákonů a vyhlášek. Je přitom jisté, že tyto úkoly provádějí prakticky u každého zásahu. Z toho vyplývá, že znalost zákonů a vyhlášek na úseku požární ochrany je všeobecně na nízké úrovni.

Další otázky se týkaly varování obyvatelstva. Otázka číslo devět zněla „Znáte, co znamená pojem varování obyvatelstva“. Na tuto otázku odpovědělo ano 64 % respondentů, 34 % spíše ano, 0 % ne, 2 % spíše ne a 0 % nevím. Z odpovědí je patrné, že většina respondentů je velice dobře obeznámena s tímto pojmem. V této otázce respondenti odpovídali pouze možnostmi ano, spíše ano, ne, spíše ne a nevím.

V následující otázce číslo deset, která navazovala na předcházející otázku, měli respondenti napsat konkrétní údaj. Otázka zněla „Uveďte, jak se provádí ověření provozuschopnosti jednotného systému varování a vyrozumění“. Zde odpovědělo správně 94 % respondentů, 4 % špatně a 2 % nevím. Z tohoto počtu správných odpovědí je zřejmé, že zkouška sirén každou první středu v měsíci ve 12 hodin je již silně vžita do podvědomí obyvatel. Dříve to tak nebylo, když člověk slyšel sirény, hned si myslel, že se něco děje. Po informacích ve sdělovacích prostředcích, že se jedná o zkoušku systému, si obyvatelstvo na tyto zkoušky přivyklo. Je především slyšet a každý si uvědomí, že se jedná o ověřování provozuschopnosti jednotného systému varování a vyrozumění. Proto si myslím, že správně odpovědělo takové procento respondentů.

Otázka číslo jedenáct zněla „Máte možnost ve vaší obci varovat obyvatelstvo jinak než sirénami“. Autor měl na mysli, pokud nebude možnost spustit jednotný systém varování a vyrozumění. To znamená obecní rozhlas, megafony na zásahových vozidlech atd. Na tuto otázku odpovědělo ano 76 % respondentů, 8 % spíše ano, 12 % ne, 4 % spíše ne a 0 % nevím. Z těchto údajů vyplývá, že jednotky SDH obcí nebo obecní úřady tyto možnosti mají, což je při mimořádné události velmi důležité v možnosti varovat obyvatelstvo před ohrožením a pro získání informací, co a jak mají dělat.

Navazující otázka číslo dvanáct zněla „Jaké informace v souvislosti s varováním obyvatelstva je možné takto sdělit“. Na tuto otázku odpovědělo 72 % respondentů správně, 10 % špatně a 18 % nevím. U této otázky měli respondenti uvést příklady. Z dotazovaných respondentů uvedlo 30 %, že se dá takto vyhlásit povodňová vlna, 10 % možnost vyhlášení evakuace, 18 % na nebezpečí požáru a 14 % na chemickou nebo ropnou havárii. Podle mého názoru pramení vysoké procento správných odpovědí z toho, že se většina respondentů osobně setkala s podobným hlášením při povodních v roce 2002, které z velké části zasáhly okres České Budějovice.

Následujících šest otázek bylo zaměřeno na evakuaci. Otázka číslo třináct zněla „Co znamená pojem evakuace“. Na tuto otázku odpovědělo 74 % dotazovaných respondentů správně, 18 % špatně a 8 % nevím. Z vysokého počtu správných odpovědí usuzuji, že dotazovaní respondenti se s tímto pojmem již setkali a to buď na pravidelných školeních jednotek SDO obcí, při svém zásahu nebo ze sdělovacích prostředků. Zde mám na mysli televizní vysílání, kde jsou uváděny televizní pořady s touto tematikou.

V otázce číslo čtrnáct „Víte, jaké je pořadí evakuace při mimořádných událostech“ odpovědělo 44 % respondentů ano, 30 % spíše ano, 2 % ne, 20 % spíše ne a 4 % nevím. Z toho vyplývá, že většina respondentů odpověděla kladně a tím zná pořadí při evakuaci. Myslím si, že tyto informace respondenti získali na pravidelných školeních jednotek SDH obcí. Díky informovanosti respondentů - velitelů jednotek SDH obcí - v této problematice mohou při zásahu tyto získané informace ze školení předat civilnímu obyvatelstvu. Díky tomu může evakuace probíhat v pořadí v jakém má.

Otázka číslo patnáct „Setkal jste se Vy osobně s evakuací osob, zvířat, materiálu např. při povodni, požáru, úniku chemické látky apod.“ se dotazovala respondentů na

jejich osobní zkušenosti s evakuací. Možnost ano odpovědělo 64 % respondentů, spíše ano 4 %, 28 % ne, 4 % spíše ne a 0 % nevím. Je patrné, že se většina respondentů již zúčastnila osobně evakuace. To přisuzuji především povodním v roce 2002, kdy docházelo k hromadným evakuacím z postižených oblastí před povodňovou vlnou a na těchto evakuacích se podílelo velké množství jednotek SDH obcí.

Na otázku číslo šestnáct „Vycházel Vám městský, popř. obecní úřad vstříc při mimořádných událostech např. povodeň, požár, únik chemické látky apod.“ Zde odpovědělo 88 % ano, 4 % spíše ano, 2 % ne, 0 % spíše ne a 6 % nevím. Zde je patrné velmi vysoké procento odpovědí ano. Z toho vyplývá, že spolupráce mezi městskými popřípadě obecními úřady a jednotkami SDH obcí je na vysoké úrovni a mezi sebou úzce spolupracují. Osobně se domnívám, že úředníci těchto úřadů jsou si vědomi, že při mimořádné události jsou jednotky SDH obcí prakticky jediný spolek, který je obyvatelům obce schopen pomoci.

Otázka číslo sedmnáct zněla „Je u Vás v obci možnost dočasně ubytovat evakuované osoby při mimořádné události“. Na tuto otázku odpovědělo 64 % respondentů ano, 16 % spíše ano, 12 % ne, 8 % spíše ne a 0 % nevím. Při zadávání dotazníku byli respondenti dodatečně upozorněni, že je otázkou myšleno krátkodobé ubytování na maximálně 1 týden a kdo toto ubytování zajišťuje. Dále zda by respondenti mohli uvést, kde se nachází tyto ubytovací prostory. Respondenti, kteří odpověděli ano a spíše ano uvedli, že evakuovaným obyvatelům zajišťuje ubytování městský úřad popřípadě obecní úřad. Z odpovědí vyplynulo, že v jednotlivých obcích je možnost krátkodobého ubytování například ve školách, tělocvičnách, bytech obecního úřadu a v některých obcích i v hasičských zbrojnicích.

Na otázku číslo osmnáct, která zněla „Máte ve své obci místo na uložení materiální humanitární pomoci např. balené pitné vody, přikrývek, hygienických prostředků“, která je v podstatě navazující na otázku číslo sedmnáct, odpovědělo 68 % respondentů ano, 20 % spíše ano, 8 % ne, 2 % spíše ne a 2 % nevím. U této otázky byli respondenti požádáni, zda mohou konkretizovat tyto místa. Z odpovědí je zřejmé, že tyto prostory obce mají a to např. v hasičských zbrojnicích, obecních úřadech a ve školách. Podle mého mínění je vysoké procento kladných odpovědí u těchto dvou otázek způsobeno

tím, že již byla tato místa použita v důsledku mimořádných událostí, které v posledních letech postihly okres České Budějovice.

Otázka číslo devatenáct zněla „Víte, jak přistupovat k osobám zasažených mimořádnou událostí“. Na tuto otázku odpovědělo 32 % respondentů ano, 44% spíše ano, 8 % ne, 16 % spíše ne a 0% nevím. Z velkého počtu odpovědí, na které respondenti odpověděli ano, je patrné, že většina dotazovaných se s touto situací setkala a ví, jak k těmto postiženým osobám přistupovat.

Na otázku číslo dvacet, která zněla „Myslíte si, že by bylo vhodné, aby jednotky požární ochrany poskytovaly psychologickou péči osobám zasažených mimořádnou událostí“ odpovědělo 22 % respondentů ano, 40 % spíše ano, 26% spíše ne a 4 % nevím. Podle mého názoru a velkého počtu kladných odpovědí se většina respondentů měla možnost setkat s lidmi, kteří byli zasaženi mimořádnou událostí a i oni sami někdy potřebovali psychologickou péči. Z příkladů, které zde lze uvést např. (autonehoda, požár nemovitosti, povodeň), je u všech těchto příkladů je ztráta ať už majetku nebo člena rodiny na tolik zásadní změnou v životě, se kterou si neumí a nedokáže člověk poradit sám, proto je zapotřebí vyhledat odbornou psychologickou péči. Jelikož jednotky PO u těchto událostí zasahují zpravidla jako první, jsou to oni, kdo s postiženými osobami komunikují nejdříve. Z toho vyplývá, že poskytování psychologické péče v jednotkách požární ochrany přinese do budoucna velký přínos.

Poslední dvě otázky se týkají dekontaminace. Otázka číslo dvacet jedna zněla „Znáte zásady při provádění dekontaminace“. V této otázce odpovědělo 24 % respondentů ano, 28 % spíše ano, 18% ne, 26 % spíše ne a 4 % nevím. Zde měli respondenti možnost uvádět příklady zásad při provádění dekontaminace. Z počtu 52 % respondentů, kteří odpověděli kladně na tuto otázku, uvedlo správně průběh dekontaminace v 10 % odpovědích. Ze zbývajících 42 % odpovědí se respondenti spíše zaměřili na dekontaminaci zasahujících jednotek PO a ne na celkovou dekontaminaci, kam patří i dekontaminace civilního obyvatelstva. Přestože se respondenti s touto problematikou nesetkávají každý den, odpovědělo správně pouze 10 % respondentů. Jelikož se jednalo o respondenty ve funkci velitelů jednotek, osobně si myslím, že úroveň ve znalostech dekontaminace je na neuspokojivé úrovni.

Na poslední otázku dotazníku, která zněla „Máte ve Vaší jednotce technické prostředky na vytýčení nebezpečné zóny např. při úniku nebezpečné látky“, odpovědělo 24 % respondentů ano, 18 % spíše ano, 42 % ne, 16 % spíše ne, 0 % nevím. Zde je z odpovědí patrné, že jednotky SDH obcí nemají dostatečné vybavení pro vytýčení nebezpečné zóny. K této otázce si myslím, že vybavenost jednotek SDH obcí v oblasti dekontaminace je ovlivněna množstvím finančních prostředků z obecních úřadů, které jak všichni víme, nejsou v dostatečné míře.

Z vyhodnocení dotazníku vyplynulo, že respondenti jsou po odborné stránce dobře připraveni a znají problematiku „Ochrany obyvatelstva“. Pouze u otázky číslo osm, která se týkala vyhlášky č. 247/2001 Sb. byly zřetelné nedostatky. Proto si myslím, že znalost zákonů a vyhlášek v oblasti PO je u velitelů jednotek SDH obcí v současné době nedostačující. Velitelé znali odpověď na otázky týkající se varování obyvatelstva a evakuace. Zde také uváděli, jaké jsou možnosti svých obcí v možnosti přechodného ubytování při možné evakuaci. Na otázky které se týkaly psychologické péče, se pro potřebu poskytovat tuto péči postiženým obyvatelům při mimořádných událostech velitelé vyjadřovali spíše kladně. V závěrečných dvou otázkách dotazníku, které se zaměřily na dekontaminaci, byla patrná neznalost respondentů v tomto tématu a špatná vybavenost jednotek SDH obcí v této oblasti, která podle mého názoru pramení z nedostatku financí, které dostávají jednotky od obecních úřadů nebo krajského úřadu. Tyto údaje jsem dále získal při nestandardizovaném rozhovoru s veliteli jednotek SDH obcí. Proto zde poukazuji na nedostatečné vybavení jednotek SDH obcí v případě úniku nebezpečných látek. Na druhou stranu by jednotky SDH obcí v případě chemické havárie spíše asistovaly v týlovém prostoru profesionálním hasičům. Na závěr diskuze bych chtěl říci, že z výsledků dotazníků, na který odpovídalo 50 respondentů – velitelů jednotek SDH obcí vyplynulo, že jejich vědomosti v oblasti ochrany obyvatelstva jsou na vyhovující úrovni.

6 ZÁVĚR

Cílem této práce na téma „Vybrané úkoly jednotek požární ochrany při zabezpečení ochrany obyvatelstva“ bylo rozebrat úkoly a činnost jednotek PO se zaměřením na činnost na úseku ochrany obyvatelstva. Tyto úkoly jsou podrobně v této práci popsány, pouze u zdolávání požáru z důvodu obsáhlosti tohoto tématu autor uvedl jenom základní údaje. Dalším cílem práce byla připravenost a vybavenost jednotek PO. V této práci jsou uvedeny druhy a kategorie jednotek PO pro zajištění plošného pokrytí. Z těchto údajů vyplývá, že rozložení jednotek PO pro zajištění plošného pokrytí podle zákona č. 133/1985 Sb. ve znění pozdějších předpisů je na dostačující úrovni a tím je připravenost jednotek PO splněna. Následujícím cílem práce bylo posoudit vybavenost jednotek PO ke splnění těchto úkolů. Autor se zabývá pouze vybaveností jednotek PO okresu České Budějovice. Zde je vybavenost jednotek k potřebě zabezpečení těchto úkolů na velmi dobré úrovni, pouze v oblasti hromadné dekontaminace obyvatel zasažených chemickou látkou by podle mého názoru nastal zřejmě problém. Především v časovém zvládnutí této dekontaminace, která si vyžaduje velké množství zasahujících hasičů a také materiálního vybavení pro provedení této dekontaminace s velkým počtem osob. Vybavení pro dekontaminaci zasahujících profesionálních hasičů při běžném zásahu na nebezpečnou chemickou látku je v okresu České Budějovice zcela dostačující.

Praktická část této práce se zaměřila na zjištění úrovně znalostí velitelů jednotek SDH obcí v oblasti ochrany obyvatelstva. Z výsledků dotazníku vyplynulo, že velitelé jednotek SDH obcí mají po teoretické stránce dobrou úroveň znalostí v oblasti ochrany obyvatelstva. Posouzení připravenosti a vybavenosti jednotek PO, zjištění úrovně znalostí velitelů jednotek SDH obcí měly potvrdit nebo vyvrátit hypotézu: „Jednotky požární ochrany jsou připravené pro zabezpečení ochrany obyvatelstva“. Z výsledků vyplývá, že jednotky PO jsou připravené pro zabezpečení ochrany obyvatelstva. Výsledky dotazníku poukazují na nutnost dalšího prohlubování vědomostí všech členů jednotek SDH obcí na periodických školeních v oblasti ochrany obyvatelstva.

Předpokládám, že závěry této práce budou využity HZS Jihočeského kraje při přípravě všech členů jednotek SDH obcí v oblasti ochrany obyvatelstva.

7 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- (1) BLÁHA, K. MAJZLÍKOVÁ, H. *Koncepce ochrany obyvatelstva Jihočeského kraje*. České Budějovice: Hasičský záchranný sbor Jihočeského kraje 2009.
- (2) LINHART, P. ŠILHÁNEK, B. *Ochrana obyvatelstva v Evropě*. 1.vyd. Praha: MV-generální ředitelství HZS ČR,2005 195s. ISBN 80-86640-55-8.
- (3) KOTINSKÝ, P. HEJDOVÁ, J. *Dekontaminace v požární ochraně*. 1.vyd. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2003 126s. ISBN 80-86634-310.
- (4) KRAKOVSKÝ, J. *Příručka velitele 1*. 1.vyd. Nové Město nad Metují: Hasiči s.r.o.,2005 216s.
- (5) KRATOCHVÍLOVÁ, D. *Ochrana obyvatelstva*. 1.vyd. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2005 140s. ISBN 80-86634-70-1.
- (6) PROCHÁZKOVÁ, D. *Bezpečnost a krizové řízení*. 1.vyd. Praha: Police history, 2006 255s. ISBN 80-86477-35-5.
- (7) ŠENOVSKÝ, M., ADAMEC, V., HANUŠKA, Z. *Integrovaný záchranný systém*. 1.vyd. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2005 157s. ISBN 80-86634-65-5.
- (8) ŠILHÁNEK, B. DVOŘÁK, J. *Stručná historie ochrany obyvatelstva v našich podmínkách* 1.vyd. Praha: MV- generální ředitelství HZS ČR, 2003 176s. ISBN 80-86640-12-4.

- (9) VOLF, O. *Záchrana osob obecně – aspekty provázející záchranu*. 1.vyd. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2008 18s. ISBN 80-86111-46-6.
- (10) ŽEMLIČKA, Z. *Činnost jednotek PO při zásahu s přítomností nebezpečných látek*. 1.vyd. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2008 26s. ISBN 80-86111-89-X.
- (11) KOLEKTIV AUTORŮ *Ochrana člověka za mimořádných událostí*. 1.vyd. Praha: MV- generální ředitelství HZS ČR,2003119s. ISBN 80-86640-08-6.
- (12) *Metodika pro zřizování jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí* 1.vyd. Praha: MV-GŘ HZS ČR, 2009 84s. Č. j. MV-52763-6/PO-2008.
- (13) Metodický list Bojového řádu jednotek požární ochrany L3 – *Činnost hasičů v nebezpečné zóně* 1.vyd. Praha: MV - generální ředitelství HZS ČR, 2001.
- (14) Metodický list Bojového řádu jednotek požární ochrany O7 – *Záchrana osob* 1.vyd. Praha: MV - generální ředitelství HZS ČR, 2001.
- (15) Metodický list Bojového řádu jednotek požární ochrany O8 – *Záchrana zvířat* 1.vyd. Praha: MV - generální ředitelství HZS ČR, 2001.
- (16) Metodický list Bojového řádu jednotek požární ochrany P1 – *Zdolávání požáru* 1.vyd. Praha: MV - generální ředitelství HZS ČR, 2001.
- (17) *Ochrana člověka za mimořádných událostí*. 1.vyd. Praha: MV- generální ředitelství HZS ČR, 2003119s. ISBN 80-86640-08-6.
- (18) Vyhláška č. 247/2001 Sb. ze dne 22. června 2001, *o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany*.

- (19) Vyhláška č. 380/2002 Sb. ze dne 9. srpna 2002, *k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva*
- (20) Zákon č. 133/1985 Sb. ze dne 17. prosince 1985, *o požární ochraně ve znění pozdějších předpisů.*

8 KLÍČOVÁ SLOVA

Dekontaminace

Evakuace

Humanitární pomoc

Jednotky požární ochrany a sbory dobrovolných hasičů obcí

Mimořádná událost a rizika

Ochrana obyvatelstva

Varování obyvatelstva

Záchrané a likvidační práce

9 PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Dotazník

Příloha č. 2: Pokyn k odborné přípravě jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí v oblasti ochrany obyvatelstva

Příloha č. 3: Příprava jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí v oblasti ochrany obyvatelstva pořádaná HZS Jihočeského kraje

Příloha č. 4: Fotografie z přípravy pořádané HZS Jihočeského kraje ve dnech 25. – 26. září 2009 v obci Lhota u Mladošovic v okrese České Budějovice

Dotazník

Vážený kolego,

Jmenuji se Martin Nosek a sedmnáct let (9 let hasič, 8 let velitel družstva) sloužím u HZS Jihočeského kraje ÚO České Budějovice. V současné době studuji druhým rokem Zdravotně sociální fakultu Jihočeské univerzity obor Ochrana obyvatelstva se zaměřením na CBRNE. V příštím roce mám za úkol vypracovat bakalářskou práci, jejíž součástí je zpracování získaných dat. Proto se na Vás obracím s žádostí o spolupráci a prosím o vyplnění tohoto dotazníku a jeho následné odevzdání.

Dotazník je **anonymní**, slouží pouze pro účely mé práce, jakékoli zneužití informací v něm obsažených je vyloučeno. Prosím o jeho zodpovědné vyplnění. Zajímají mě Vaše skutečné názory a zkušenosti, ne to, co by mohlo být považováno za "správnou" odpověď. Věřím, že Vaše spolupráce pomůže jak mně v mém studiu, tak i přispěje k novým poznatkům v systému ochrany obyvatelstva.

Co byste měly vědět předtím, než začnete dotazník vyplňovat:

Tento dotazník je zaměřený na zjištění obecného povědomí mezi zasahujícími hasiči JSDHO o zabezpečení ochrany obyvatelstva jednotkami požární ochrany.

Příložený dotazník si pozorně přečtěte a po důkladném zvážení každé otázky odpovězte tak, že označíte křížkem odpověď, která nejvíce odpovídá Vaší představě a skutečnosti.

U otázek, které nemají předtištěné možnosti odpovědí, napište prosím svůj názor.

1.	Věk	20 - 30 let	
		30 – 40 let	
		41 – 50 let	
		51 více let	

2.	Funkce	velitel	
		hasič	
		strojník	

3.	Jednotka	JPO II.	
		JPO III.	
		JPO V.	

Obecné otázky týkající se ochrany obyvatelstva.

4.	Co si představujete pod pojmem „ochrana obyvatelstva“?
Uveďte prosím příklad:	

5.	Jaké jsou základní složky Integrovaného záchranného systému?
Uveďte prosím složky:	

6.	Uveďte, co si představujete pod pojmem „ukrytí obyvatelstva“?
Uveďte prosím příklad:	

7.	Co znamená pojem „nouzové přežití obyvatelstva“?
Uveďte prosím příklad:	

Tato otázka se týká vyhlášky.

8.	Jaké úkoly vyhláška č. 247/2001 Sb. §30 udává jednotkám požární ochrany?
Uveďte prosím příklady:	

Otázky týkající se varování obyvatelstva.

	Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím
9.	Znáte, co znamená pojem varování obyvatelstva?				

10.	Uveďte, jak se provádí ověření provozuschopnosti systému varování a vyrozumění?
Uveďte prosím, jaký den a jak často:	

		Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím
11.	Máte možnost ve Vaší obci varovat obyvatelstvo jinak, než sirénami např. megafonem v zásahovém vozidle, obecním rozhlasem apod.?					

12.	Jaké informace v souvislosti s varováním obyvatelstva je možné takto sdělit?
Uveďte prosím příklad:	

Následující otázky budou zaměřeny na evakuaci.

13.	Co znamená pojem evakuace?
Uveďte prosím příklady:	

		Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím
14.	Víte, jaké je pořadí evakuace při mimořádných událostech?					

		Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím
15.	Setkal jste se Vy osobně s evakuací osob, zvířat, materiálu např. při povodni, požáru, úniku chemické látky apod.?					

		Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím
16.	Vycházel Vám městský, popř. obecní úřad vstříc při mimořádných událostech např. povodeň, požár, únik chemické látky apod.?					

		Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím
17.	Je u Vás v obci možnost dočasně ubytovat evakuované osoby při mimořádné události?					

		Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím
18.	Máte ve své obci místo na uložení materiální humanitární pomoci např. balené pitné vody, přikrývek, hygienických prostředků?					

Tyto otázky jsou zaměřené na oblast psychologické péče při mimořádných událostech.

		Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím
19.	Víte, jak přistupovat k osobám zasažených mimořádnou událostí?					

		Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím
20.	Myslíte si, že by bylo vhodné, aby jednotky požární ochrany poskytovaly psychologickou péči osobám zasažených mimořádnou událostí?					

Poslední otázky se týkají dekontaminace.

	Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím
21. Znáte zásady při provádění dekontaminace?					
Uveďte prosím příklady:					

	Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím
22. Máte ve Vaší jednotce technické prostředky na vytýčení nebezpečné zóny např. při úniku nebezpečné látky?					

Děkuji za vyplnění dotazníku. Vaše účast na tomto průzkumu je pro mne velkým přínosem!

Výsledky tohoto dotazníkového šetření budou zveřejněny v mé bakalářské práci, popřípadě se na ně můžete informovat přímo u mne.

Martin Nosek

Příloha 2: Metodický pokyn k odborné přípravě jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí v oblasti ochrany obyvatelstva

HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR JIHOČESKÉHO KRAJE
Pražská 52b, 370 04 České Budějovice 3

Č. j.: HSCB 659 /IZS-2009

České Budějovice dne 2. září 2009

Počet listů: 1

Příloha: 1/1

Odborná příprava jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí v oblasti ochrany obyvatelstva

Vyřizuje: mjr. Mgr. Štěpán Kavan, tel: 950 230 126, e-mail: stepan.kavan@jck.izscr.cz.

V souladu ze zákonem 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, § 29, odst. 1, písm. a) a odst. 3 písm. a); § 70 odst. 5 a vyhláškou MV č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, ve znění pozdějších předpisů, § 30 organizuje Hasičský záchranný sbor Jihočeského kraje odbornou přípravu družstev a jednotek sboru dobrovolných hasičů obcí v oblasti ochrany obyvatelstva.

Odborná příprava velitelů JSDHO se uskuteční ve dnech 25. – 26. září 2009. Zahájení odborné přípravy je v 14,30 hod. na hasičské zbrojnici ve Lhotě u Mladošovic.

Řádně vyplněnou a potvrzenou přihlášku v listinné podobě zašlete nejpozději do 20. září 2009 na Hasičský záchranný sbor Jihočeského kraje.

Obci je možno z účelové neinvestiční dotace vyčlenit prostředky na odbornou přípravu v tom případě, že se člen jednotky SDH obce, zúčastnil organizované odborné přípravy. Výše dotace obci na člena v kurzu: 16h – 685 Kč.

plk. Ing. Lubomír Bureš
ředitel HZS Jihočeského kraje
vrchní rada

Příloha 3: Příprava jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí v oblasti ochrany obyvatelstva pořádaná HZS Jihočeského kraje

**Příprava JSDHO v oblasti ochrany obyvatelstva pořádaná
HZS Jihočeského kraje
ve dnech 25. – 26. září 2009 Lhota u Mladošovic**

Přípravu organizovat na základě stanovené učební osnovy vydané MV- GŘ HZS ČR Praha v celkovém rozsahu 16 hodin.

Lektoři: odd. řízení JPO a IZS
směny A a B

Kavan, Hanus + určení příslušníci ze

Mejzlíková, Šandera

odd.ochrany obyvatelstva

Majzlíková, Bláha,

A. 25. září 2009 – pátek, 14:30

Téma číslo	Téma výuky	Počet hodin	Provede
1	Úvod do problematiky	1	Kavan/IZS
2	Kontejner NP, MZHP, HP v ČR - DVD, foto KN+MZHP	1	OOB
3	Stavba kontejneru a MZHP	3	Kavan/IZS
4	HZS, IZS, JSDHO – JPO I-VI - prezentace	1	Kavan/IZS
5	OOB+KŘ – prezentace, dekontaminace	2	OOB
6	Evakuace, varování, PIO – prezentace	1	OOB

B. 26. září 2009 – sobota, 8:00

Téma číslo	Téma výuky	Počet hodin	Provede
1	Povodně, protipovodňová ochrana, odstraňování následků povodní a záplav – DVD stavba hráze	2	OOB
2	Stavba protipovodňové hráze, pytlování + protipovodňové vaky – praktická část	3	OOB/IZS
3	Úklid, sbalení kontejnerů, MZHP	2	OOB/IZS

Příloha č. 4: Fotografie z přípravy pořádané HZS Jihočeského kraje ve dnech 25. – 26. září 2009 v obci Lhota u Mladošovic v okrese České Budějovice

Zdroj: HZS JČK